

**De memoria artificiali quam memorativam artem vocant. :
Opusculum rarum ac insigne, totius eius negotij rationem,
mira industria & breuitate complectens. ; item. De naturali
memoria, quomodo medicinae beneficio excitanda, augenda &
confirmanda, Capitis & cerebri bona contemperazione
roborationeq[ue], libellus studiosis omnibus utilissimus**

<https://hdl.handle.net/1874/451903>

DE MEMORIA ARTIFICIALI QVAM MEMORATIVAM ARTEM VO-

cant. Opusculum rarum ac insigne, totius eius negotij rationem, mira industria & breuitate complectens.

ITEM.

DE NATVRALI MEMORIA, quomodo medicinæ beneficio excitanda, au- genda, & confirmanda, Capitis & cere- bri bona contemperatione robo- rationeꝑ, libellus studiosis omnibus longe uti- lissimus.

M. Gualthero, H. Ryff Medico Autore.

Cum priuilegio Regiæ Maiestatis,
Anno M. D. XLI.

HUMANISSIMO VIRO DO/
mino Bernhardo Bendero Cui Rostro/
chiensi, Gualtherus. H. Ryff.
S. D. P.

QVO DIVTIVS AC LON/
giquius alter ab altero seiungimur,
Bernharde humanissimæ, tu in inferis/
oris saxoniam Danię vicinus, ego Alsatię, co/
magis atq; magis tui teneor desiderio. Nec
ulla mihi dies, imo nullum momentum præte/
rit, quin nõ singularem benevolentiam, & car/
dorem animi tui erga me, memoria mecum
repetam, Nec uolo tibi persuadeas, quæ/
quã ex omnibus amicis te mihi chariorem, id
enim cum modestissimi tui mores, tum pluri/
ma & maxima beneficia, citro ultroq; mutua
pietate collata, iam pridem facile præstiterunt.
Quod autem rarius post ab itionē istinc me/
am ad te scripserim, istud scilicet fuit in causa,
quod crebrius scribenti iamdiu nihil respon/
deris, quam culpam uel in temporū infelici/
tatē, uel in literarū interceptores reicio, adeo
de amicis semper optima conicio. Quapropter
cum nunc certo compertum habeam, me/
as si non ocysime saltem breui ad te literas per/
uenturas, nolui prorsus sine munusculo ad te
ire. Quonam inquires? gemmeo ne uel au/
reco?

reor: imo chartaceo, quod tamē nec gemmis
nec auro sua cedat nobilitate. Volumus enim
te donare arte, & ea non uulgari, non triuiali,
non circa vnum aliquod obiectum occupa-
ta, sed arte artium omniū regina, quę nō mo-
do Philosophiam, sed omnis vite vltimū, om-
nesq; artes vna maxime continet, qua du-
ce ad reliquas omnes scientias & artes facile
conscendes, ita, ut non modo in illis mediocrē
disciplinam, sed & insignem doctrinam, rari-
onabiliter ualeas profiteri. Ea autem est ars
memoratiua, aut memorię artificium, cuius
ea dignitas est ac præcellentia, ea certitudo, vt
se sola sufficiente infallibiliter cum omni secu-
ritate ac certitudine, errori omni amoto, de
omni re ueritatem ac scientiam, sine difficulta-
te & labore inuenire nos faciat, insup̄ omnes
alias scientias sub se complectens. Quā tu ue-
luti Thesei filium secutus, & in authorū laby-
rinthis citra errorem versari queas, & ad eru-
ditionis summam celerius emergere. Insup̄
huius scientię ea promptitudo est, & facilitas
vt multi qui in extrema senectute se ad lite-
ras contulere, hac arte freti paucis mensibus
in uiros doctissimos euasere, ita hæc ars omnē
temporis indigentiam vincit & inopiā, quam
iure thesaurum eloquentiæ, & omnis erudi-
tionis peritiores vocant, quod citra hanc
A. n̄ eloquentiæ

eloquētiā nesciamus ullo modo assequi. Est enim tanquam lumen aliq̄, est potentiā mirandæ, subito enim uetusta ex longiore intervallo, hac arte reuocata, ingerunt sese, atq̄ exhibent sponte, ut iure thesaurū dixeris in quo omnes disciplinæ continentur. Hanc utilissimam artem cum iam diu apud me detinerem, cogitabundus, cui eam digne dedicare deberē, tu mihi protinus occuristi, hac ipsa digniss. Accipe igitur fronte exposita, animum potius quā munus respiciens, exile illud, ut meis quidem uotis ita & meritis tuis impar munusculum, ueluti arrabonem, donec legitimū persolvere concedatur, uale & hanc nostram qualem cunq̄ opellam boni consule, meq̄ tuum semper amore complectere. Ex ædibus nostris Argentinæ, Anno M. D. XLI. Mense Martio.

Artis

1

ARTIS MEMORATI^o VAE PRAECEPTA.

IAM VERO TELAM NOBIS
(ut aiunt) exordientibus, prius de ipsius
memoriae definitione, Et qua parte corporis
eius sedes collocata, deq; eius artis inuentori-
bus paucis differendum esse censemus quo cir-
ca quantum ad rem attinet succinctim & breui-
ter omnia enucleabimus. Tradita est haecenus
non tam à nostri ævi Philosophis, quam uetu-
stis illis, memoriae definitio actioq; per pul-
chre tamen in primis (ut mihi uidetur) à Lu-
douico illo Viue, ex Aristotelis facile Philoso-
phorum principis sententia, qui memoriam
inquit esse facultatem animi, qua quis ea, quæ
sensu aliquo externo, aut interno cognouit,
in mēte continet. Itaq; actio huius tota est in-
trorsum conuersa, est enim memoria uelut pi-
cta tabula, quæ ut aspectu oculorum efficit
actum notitiæ, sic illa intuitu animi intelligen-
tis, aut cognoscentis, quæ notitia non est sim-
plex, nam consideratio est, quum inquirat &
serutatur: recordatio uero, quum ad id per-
uentum est, quod uolumus. Est & in recor-
datione recultus, quum animus insistit in re-
cordatione rei alicuius, multum eam retra-

A in etans

MEMORIAE

ctans cogitatione, & reuoluens, quod recolere nominatur. Quæ recordatio simplici gignitur intuitu animi in memoria, ea communis est nobis cum beluis: quæ autem fit per gradus quosdã & discursum a rebus, quæ ante animum obseruantur ad ea quæ subterfugerant, hominis est propria, qui solus discurtitur, reminisci a Philosophis nuncupatur.

Memoriæ sedem in occipitio esse a natura collocatam non est leuis coniectura & posteriori parte lesa amittitur memoria sine offensione aliarũ actionum. Compertum est enim amitti alium sensum interiorẽ sine alio in celebratissima illa pestilentiã Attica, quæ grassata est initio belli Peloponesiãci in quibusdam qui reualuerunt tanta extitit obliuio vt nec suos nec seipsos agnoscerent in his manserunt apprehensio & æstimatio, sed amissa fuit memoria.

Memorię preterea duo sunt officia aut vires sicut & manus, apprehẽdere scilicet & retinere, apprehendunt quidem facile qui humido sunt cerebro, sed non diu heret, ita biliosi ad retinẽdum sunt aptiores vbi semel apprehenderũt: Verũ de hac re copiosius agemus cum de medicinalibus auxilijs mentionẽ faciemus. Nunc artificio prius memoriã instituentes. Quæ cum in plerisq; fluxa & infirma esse

PRAECEPTA.

2

esset arte quidem adiuuari eam posse recte putarunt peritiores. Constat & Ciceroni placuisse memoriam habere quiddam artificij & non omnem a natura proficisci, qui hanc bifariam distribuit in naturalem & artificiosam. Naturalis est ea, quae nostris animis insita est, & simul cum cogitatione nata sedem habens ut diximus in posteriore cerebri parte. Artificiosa est eadem ipsa naturalis, praecipitibus quibusdam formata. Simonides Chius huius rei praecipitibus inuenisse perhibetur. Poeta idemque Philosophus dicunt enim cum coneraret Grannone in Thessalia Simonides apud Scopam fortunatum hominum, & nobilem, cecinissetque id carmen, quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi causa Poetarum more in Castorem scripta & Pollucem fuissent, nimis illum sordide Simonidi dixisse, se dimidium eius ei quod pactus esset pro illo carmine, darurum, reliquum a suis Tyndaridis, quae si quaerenda esset, peteret, si ei videretur. Paulo post esse ferunt nunciatum Simonidi ut prodiret, iuvenes stare ad ianuam duos quosdam, qui eum magnopere euocarent, surrexisse illum ipsum, prodisse, uidisse neminem. Hoc interim spatio conclaue illud, ubi epularetur Scopas concidisse, ea ruina ipsum oppressum cum suis inierisse, quos cum humare vellent

A. liij. sub

MEMORIAE

fui, neq; possent obtritos internoscere ullo modo, Simonides dicitur ex eo quod meminisset quo eorū loco quisq; cubuisset, Demōstrator uniuscuiusq; sepeliendi fuit. Hac tū re admonitus inuenisse fertur, ordinem esse maxime, qui memoriæ lumē afferret. Itaq; ijs qui hanc partē ingenij exercerent, locos esse capiendos, & ea quæ memoria tenere uellēt, effingēda animo, atq; in his locis collocāda: sic fore ut ordinē rerū, locorū ordo conseruaret: res autē ipsas, rerū effigies notaret, atq; ut locis pro cera, simulachris pro literis uteremur, neq; tā acri memoria ferē quisq; est, ut non dispositis notatisq; rebus, ordinē uerborum aut sententiarū completat: neq; uero tam hebiti, ut nihil hac consuetudine et exercitatiōe adiuuetur. Nūc uero antequā de memoriæ artificio loquamur prius quæ oporteat de se prestare uolentem memorari præscribemus. Memoriam enim tamen si locis & imaginibus adiuuari certissimum est, tribus rebus in potissimū constat, intellectu, ordine, et cura. Si igitur frugē aliq; consequi uelis, nec temere quocūq; impetus rapit uagari: in initio cōstituas oportet, quousq; progredi, in literis cupias, quidue desideres adipisci, deinde quæcūq; sequuturus es studia, ea præstantissima, pulcherrimaq; diiudices, in hocq; te foelicē existimabis, si eā disciplinā abunde fueris cōsecutus

in te

PRAECEPTA.

in te em̄ bona ex parte sitū est, ut magnā tedio
rū partem amputes, primū ut animum indu-
cas amare studia, deinde ut ea mireris, neq; om-
nē audies præceptorem, sed excellentē dunta-
xat, qualē non modo laudare, sed etiā cogeris
admirari, illū attentus audi: uerba eius, formu-
las dicēdi, sententias, annota, et imitatiōe te si-
milē ipsius quo ad facere poteris, effinge. In hac
re profundissime sapiētiæ consiliū fuit Philip-
pi Macedonis: qui prima etiā literarū elemēta
uoluit Alexandrū ab Aristotele doceri: sic em̄
fieri solet, ut cū præceptorem discipulus quasi
animi atq; ingenij patrē ueneratur: dū eius gra-
ues mirat sentētiās, Erigatur in aīo appetitus,
suisq; discendi, qui plurimū ad proficiendum
habet iuuamēti. Caucant igit̄ parentes, ne illis
filios dedant studijs: quæ ingrata illis esse co-
gnouerint. Præterea siue audias, siue legas ali-
quid, tota id fac attentioē, omnesq; animi ui-
res cōgrega, nec uagetur mens tua, sed coge illā
ibi esse, & agere q̄ adest, non alia. Si incipit di-
gredi, paruo murmure eam reuoca, cogitatio-
nes oēs ab studijs alienas, in aliud tēpus differ.
Scito te operā & oleū, omneq; tempus perde-
re, si quæ legis uel audis nō attendas. Attentio
em̄ mentē ad doctrinā disponit, nec memoria
cōseruari queunt, nisi quæ præintellecta sunt.
Siquidē bonæ memoriæ pars est, rem penitus

A v intelle

MEMORIAE

intellexisse, itaq; quæ meminisse uelis, ea sunt
attentus & crebrius relegēda, deinde sepius a
teipso exigēda ut si quid forte sustulerit, id re
stituatur. Qui enim voces ediscit nō intellecta
sentētia, mox obliuiscitur, nā uerba ut inquit
Homerus alata sunt, facileq; auolāt nisi sentē
tiarū pondere librent, prima igitur cura sit ut
rem penitus intelligas, dein subinde tecū uer
ses ac repetas, & in hoc cicurādus est animus,
ut quoties opus est cogitatiōi possit insistere,
nā citi mens est adeo silu estris, ut in hoc cicu
rari nō possit, haud qua q; ē idonea literis, mul
to min⁹ huic arti. Quisquis enim habet aīum
adeo volubilē, ut nulli cogitationi possit imo
rari, nec diu potest audire loquentem, nec infi
gere memorię quod didicit. Plūbo potest ali
quid imprimi, qd maneat in loco, aquæ aut
argēto uiuo, quoniā assidue fluitat nihil pōt
imprimi. Adiuuabit nō mediocriter, si quo
rū necessaria quidē, sed subdifficilis erit memo
ria ueluti locorū, quos tradūt Cosmographi,
pedumetricorum, figurarum grammatica
rum, genealogiarum, omniū artium deniq;
rudimenta, aut si qua sunt similia ea quam
fieri potest breuissime simul & luculentissime
in tabulas depicta, in cubiculi parietibus su
spendātur quo passim & aliud agentibus sine
obuia. Item si quædam breuiter, sed insigni
scv

PR AECEPTA.

4

ter dicta, velut apophtegmata prouerbia, sententias in frontibus atq; in calcibus singulorum codicum inscribes, quod nusq; non occurrat oculis, quod eruditionem adiuuet. Hęc tamen si singula per se pusilla videantur tamen in vnum collata aceruum, memoriam doctrinę thesaurum lucro mirum in modum augēt, huic cum multa & longiora tradere aut concedere volumus ea membratim secemus vt Martianus inquit ne confusa multitudo hereterur, de his rebus quas tenatius volumus inherere, debet esse frequens & diurna congratio, atq; disputatio, nam si differendo aut capias aduersariū aut capiaris, ita vt aut laudem assequaris aut vituperium, inscriberur id ipsum demum ita in animo: ut nequeas etiā si volueris obliterare, que precipue cū proprio aut erubescētia discuntur magis herent & fixiora sunt, quia mens tenacissima est iniuriarum. Mira igitur laus Cæsaris qui nullarum rerū nisi iniuriarum inmemor fuit, proderit igitur assidue versari inter eruditos maxime consimilium studiorum, quorū confabulationes & dissertationes quotidie tam multa proferunt digna cognitu, vt minimo labore discamus quam plurima. Præterea si fieri potest ea non solū audiamus sed & videamus necesse est quæ memoria tenere volumus Dicit enim

MEMORIAE

est enim Aristoteles summus Philosophus ea
 maxime animis affigi nostris, quæ sunt à sen-
 su tradita atq; impressa, acerrimum autem ex om-
 nibus nostris sensibus esse sensum uideñdi, qua-
 re facillime animo teneri posse, ea quæ percipi-
 untur auribus, aut cogitatione si etiam oculo-
 rum comendatiõne animis traderentur prope-
 rea consulunt medici ut simplicia, herbas & ma-
 xime exotica pharmaca quæ legendo discimus
 etiam oculis, si fieri potest aspiciamus, sic fiet
 ut non facile effluant. Cum deniq; memoriam
 nõ habemus omnes pariter ad omnia, sunt em̃
 qui uerba, sunt qui res meminerunt facilius: ut
 Themistocles rerum, Hortensius uerborum recor-
 datione dicuntur ualuisse, quod exemplum posi-
 tum sit, pro toto et hominum et rerum genere. Nam
 alij curiosa, alij recta & simplicia alij publica,
 alij priuata, alij uetera, alij noua, alij sua, alij a-
 liena, alij uicia, alij uirtutes, recordantur citius
 & melius, ut est cuiusq; ingenij pronitas, & at-
 tentio, ad hæc aut illa libentius. Attentio enim
 memoriã confirmat ut diximus. Metiatur igitur
 unusquisq; uires suas, & probet seipsum tan-
 tumq; ingerat memoriæ suæ, quantum ea ca-
 pere & tenere potest, ueluti stomachum inutile est
 supra eius uires onerare, sed tantum conuenit ac-
 cipere, quantum potest concoquere propter hæc
 causam non inpinguantur gulosi & uoraces,
 quia

PRÆCEPTA.

5

quia quod comeditur non nutrit nisi digeratur ita quod discitur nisi retineatur parum prodest nā multa legere studiosis facile: multa quoq; intelligere bono atq; exercitato ingenio non est difficile. Verum ea congerere & in scriptorio memoriæ sicut in thesauro conseruare ut non effluant necessarium, ac præcipuum est in omni doctrinæ genere.

Nūc quæ sit hora inchoandis studijs opportunior, quisue cōtinuandi modus paucis demonstrabimus. Opportunè quidē nostra studia exordiemur, uel statim oriente Sole uel hora una saltē uel duabus ad summū ante solis exortū. Cum de lecto surrexeris noli subitæ lectiōi meditationi q; prorsus incubere sed saltē horæ dimidiū cuiuslibet expurgatiōi concedito, mox meditationi accingere diligēter, nec patiaris temporū rationem fortunæ motus infringere quominus: quas decreuisti studio horas in eò non absoluas. Nā si Cæsar Augustus in bello Mutinensi legere quotidie & scribere solebat. Si Iulius Cæsar quæ die gesserat cū orbem pacauit, ea noctu furtiuis lucubrationibus scribebat et præcipue cū tanta elegātia ut à Quintiliano et omnibus eruditis mire laudetur. Quid obsecro poterit: quid inq; poterit urbano otio interuenire, q; nos à studio literarū abducatur. Semper
autem

MEMORIAE

autem meminisse debemus interdum paulisper saltem remittendam esse mentis intentionem. Quum enim ob intentionem huiusmodi, spiritus resoluantur merito si nunquam cesses tendere, lentus eris. Laxandus igitur animus est quo postea integrior, fortiorque consurgat, sed hoc mutato fiat studio non in rebus ludicris, remittere enim animum melius est quam amittere aut ergo ad liberaliora studia transeundum est aut ad musicalia exercitia, literis enim proditum est tantum veteres tribuisse Musicae, ut non solum animi adfectus ea moueri arbitarentur sed & corpora quod illis concedendum puto si honestus sit lusus, si sine fraude si breuis, si premia aut nulla, aut exigua proponantur, nec taxilli interueniant aut alius huiuscemodi illiberalis lusus & illicitus in quo plus iuris fortuna habet quam ingenium. Exercent enim & ludi memoriam. Sceuola aliquando ludo xii scruporum lusit, cumque prior calculum promouisset, essetque uicinis ordine, quoloco errasset recordatus & ad eum redijt qui colluserat, isque ita factum esse confessus est, faciant idem & nostri adulescentes interdum, verum neque diuturna, neque frequens sit ea exercitatio neque ea hora quae studij de-

PRÆCEPTA.

debetur moxq; confirmato ingenio & all
quantulum remisso reuoluent ad studia.
Postremo illud nō memorię thesauro tantum
modo, sed ad omnem eruditionem simul plu-
rimū conducet si frequenter alios quoq; doce-
as. Nusquam enim melius deprehēderis quid
intelligas quid non. Atq; interim noua quæ-
dam occurrunt commentanti, differentiç, ni-
hil non altius infigetur animo Propterea so-
litaria lectio, qua omnes pene domi tabescūte
minime placet. Ea siquidem vt maximum fa-
stidium, ita nullum prope fructum adfert &
vehementer obtundit ingenij vires. Porro si
quandoq; legere auctorem libeat, id cum a-
lio fieri velim mirabile enim ex alterius pre-
sentia oritur iuditiū Adeo vt si adsit quispiam
tanquam apertis oculis res ipsas introspicere
te, si nemo, somniare duntaxat existimes. Ad
hec quum proferenda sunt studia, caligant in-
telle. & omnia noua offendunt, vt qui soli di-
dicerunt, quod inter multos faciendum est.
Hæc sunt quidem præcepta discendi quæ si di-
ligenter obseruabuntur prodesse plurimum
poterūt his q; frugē aliquē cōsequi uelint. Nec
vlli tam infœlicem memoriã vnq; contigisse
puto qui eam non fidelissimam possit reddere
diligenter obseruatis quæ tradidimus. Nunc
de artificiosa agamus memoria, cū prius præ-
cepta

MEMORIAE

repta reminiscentiæ, ab Aristotele disputata
 conscripserimus. Qui scribit facilia esse ad re-
 cordationem quæ ordinè notantur & præscri-
 buntur: in quo genere præcipuæ sunt Mathe-
 maticæ traditiones. Versus quoque ad memo-
 riæ fidelitatem conducunt propter ordinem
 compositionis, & structuram non temere uan-
 gantem: sparsamque, sed certis limitibus conclu-
 sam, ut animam non patiantur aberrare uia, ceu
 repagulis quibusdam utrunque munita & ob-
 sepra, uicissim temere effusa, uel dissolute con-
 gesta, difficile est & capere & continere. Facilis
 est & usitatus modus, non memoriæ solû, sed
 cogitatiois quoque, ut à simili transeamus ad si-
 mile, ut si Herodoti obliuiscamur, de T. Lilio
 recordati Latinæ Historiæ patre, in Græcè hi-
 storiæ patrem Herodotum producemur, ut Xe-
 nocratem pro Aristotele in Philosophia, & dis-
 ciplina Platonis, Scipionem pro Q. Fabio in
 bellis Punicis. Irum pro Codro in paupertate.
 Demosthenem pro Cicerone in eloquentia.
 Narcissum pro Adonide in pulchritudine. Eo-
 dem modo de loco, tempore, actionibus aut
 qualitatibus, quorum exempla patent latissi-
 me. Verum cum de figuris erit oratio: plura
 quæ ad hanc rem pertinent afferemus, iam de
 memoria inchoemus.

PRAECEPTA.

7

ARTIFICIOSA MEMORIA

A est dispositio imaginaria in mente, rerum sensibilium super quas memoria naturalis reflexa per eas admonetur, & admiratur ut prius memoratorum facilius distinctius, & diutius denuo valeat recordari. Hæc igitur ars constat Locis & Imaginibus. Locos appellat Cicero eos, qui breuiter, perfecte, insignite, aut natura, aut manu sunt absoluti, ut eas facile naturali memoria comprehendere & amplecti queamus, ut ædes, intercolumnium, angulum, fornicem, & alia, quæ his similia sunt. Imagines sunt formæ quædam, & notæ, & simulacra eius rei, quam meminisse volumus, quod genus, equi, leones, aquilæ, quorum memoriam si volumus habere, imagines eorū certis in locis collocare nos oportebit. Nunc cuiusmodi locos inuenire, & quo pacto reperire, & in locis imagines constitutur oporteat, ostendemus. Quemadmodū igitur qui literas sciunt, possunt id quod dictum est, scribere, & recitare quod scripserūt, ita qui hanc artem didicerunt, possunt quod audierunt in locis collocare, & ex hijs memoriter pronuntiare. Loci enim, cere & charte simillimi sunt: imagines literis: dispositio & collocatio imaginum, scripture: pronuntiatio lectioni. Oportet igitur, si volumus multa meminisse,

B multos

MEMORIAE

multos nobis locos cōparare, vt in multis locis multas imagines collocare possimus. Item putam⁹ ex ordine hoc locos habere, ne quādo perturbatione ordinis impediāmur, quo seorsus quoq; loco libebit, vel a superiore, vel ab inferiore, vel a media parte imagines seq; ea quæ mādāta locis erunt edere & pferre possimus. Nam vt si in ordine stantes notos cōplures viderimus, nihil nostra intersit vtrū a summo an ab imo, an a medio nomina eorum dicere incipiamus, item in locis ex ordine collocatis eueniet, ut in quamlibet partē quoto q; loco libebit imaginibus cōmoniti dicere possimus id qd locis mandauerimus. Quare placecet ex ordine locos cōparare, & locos quos asumpserimus, egregie comoditerq; notare oportebit, vt ppetuo nobis herere possint. Nā imagines sicut literę delent, vbi nihil illis videntur, loci tanq; cera vel charta remanere debent. Item comodius est in derelicta quam in celebri regiōe locos comparare, propterea qd frequentia & obambulatio hominum conturbat, & infirmat imaginum notas. Solitudo cōseruat integras simulacrorum figuras. Preterea dissimiles forma atq; natura, loci comparandi sunt, vt distincte interlucere possint, nā si quis multa intercolumnia sumpserit, cōcurabitur similitudine locorū, vt ignoret quid

PRAECEPTA.

8

in quoq; loco collocarit. Et magnitudine mo-
 dica, & mediocres locos haberi oportet. Nam
 prætermo-
 dum ampli-
 uas imagines reddunt,
 & nimis angusti sæpe non videtur posse cape-
 re imaginum collocationem. Tum nec nimis
 illustres, nec vehementer obscuros locos ha-
 beri oportet, ne aut obcecentur tenebris ima-
 gines, aut splendore præfulgeant. Interualla
 locorum mediocria esse placet fere paulo plus
 aut minus pedum, vi. Cicerò tricenum ponit,
 nam vt aspectus, ita cogitatio, minus valet, si-
 ue nimis procul remoueris, siue vehementer
 prope admoueris id quod oportet videri. Nunc
 de numero locorum differamus. Cicerò cen-
 tum eos satis esse iudicauit, nos plures & infi-
 nitos habere consulimus, hos multi varijs ar-
 tibus quesiere. Meriodorus in signis duode-
 cim, quæ sol meat tricentos & sexagenos in-
 uenit locos, quod tot gradibus apud Astrologos
 obliquus ille circulus secari solet Cicerò fa-
 miliarẽ domũ effinxit locis discretam multis,
 placuitq; viro illustri vt inter locorũ singula
 quinarìa, vel manum auream, vel aliud quod di-
 scrimen fingeremus, quo alter ab altero secer-
 natur, in eisdem immobilem ordinem haberi,
 vt semper dextra & ingrediamur & egredia-
 mur, fingi enim figuræ poterunt, neque erit
 B. n. diffi

MEMORIAE

difficile, vt suis locis figatur. Ego olim ex animalibus meos locos coepi & eorum ordinem ex alphabeto Latino deduxi, vt a singula littera vnus animalis nomen inchoaretur, perinde ac si nomina hæc sint Asinus, Basiliscus, Canis, Draco, Elephas, Faunus, Griphus, Hiracus, Iuuenca, Camelus, Leo, Mulus, Noctua, Ouis, Panthera, Qualea, Rinoceros, Simia, Taurus, Ursus, Xistus, Yena, Zacheus, hæc singula in quinque locos diuidebam in Caput, in anteriores pedes, in uentrem, in posteriores pedes, & in caudam. Nam hunc ordinem ipsa natura porrexit, neque confundi in eis enumerandis ingenium potest, sic itaque centum & quindecim locos nactus, in eis rerum memorabilium imagines sculpebam. Possunt etiam in facie loquentis multa inscribi in capillis, in fronte, in oculis, & sic deorsum ad pedes descendere, mihi vero facilimum videretur, non modo centum, sed propemodum infinitos locos effingere, cum neminem lateat situs ciuitatis originalis. Igitur cum per portam mens ingreditur dum vias ad diuersas regiones declinantes considerat dumque amicorum domos, edes diuorum, prætoria publica reperit, miram locorum quantitatem assequetur. Accedet ad hoc potestas atria effigendi in quibus quantum libeat, numerum locorum faciet, vt inscribi queant cunctæ

PRAECEPTA.

9

cunq; voluerit possint. Fiet hic locus clarior exemplo. Domum elige distinctam cōclauis aut cubiculis. xx. pro centum, vel. xxiiij. pro centum uiginti locis formandis, diuersis & dissimilibus non excessiue magnis aut paruis sed mediocriter in magnitudine se habentibus & in quolibet conclauis facias quinque loca secundum distantiam prius datam scilicet quinque vel sex pedum. Et incipetaliter locos ordinare, ut semper a dextra ingrediaris, & egrediaris nunq; retrocedēdo. Pone igitur prope hostium prime camere ab intra primum locum, & in distantia quinque vel sex pedum pone secundum. Et in alia distantia cōsimili tertium sic procedendo donec in primo cōclauis quinque loca habueris postea intrabis aliud conclauis quod inmediate subsequitur, & eodem modo loca ordinabis de loco in locum procedendo donec ad eandem portā loca fabricans reuertaris qua primo ingressus. Loca autē sic constituta ter aut quater, in mente memoria reperant, crebra enim repetitione in mente cōfirmantur. Et si quis locorum copiam habere cupiat, hoc ordine monasterium aut cænobiū alic; intret, & illud totum locis impleat, aut in parietibus extra Templum vel in ipso Templo, quod semel vacuum uidisse sufficit ne frequētia & obambulatio hominum men-

B iij tem

MEMORIAE

rem cōturbet. Accipe ergo Templū tibi notū
 et familiare eius partes diligēter cōsidera in eo
 ter quaterq; deambulās recede demūq; redi;
 & ibi pte visa diligēter mente reuolue. Et hoc
 pacto principium locis dato ī parte dextra ex
 qua recto tramite itur ad summum altare, pri
 mum locū cōstitue deinde in pariete post qu
 q; aut sex pedes secundum, & si ibi aliqd reale
 sit positum vt ē columna fenestra aut his simi
 le ibi locum pone si autē talis nota deficiat p
 libito imaginariū sume vt memor sis te ibi lo
 cum cōstituisse sic pcedas de loco ad locū do
 nec ad eā portā redieris vbi īgressus es, et ista
 fiāt in parietibus primis tēpli omissis omnibus
 que ī medio ipsius sunt hoc ordine poteris ali
 qd milia locorum cōstituere nā q multa me
 minisse voluerit multa tibi loca cōparare de
 bet. Cōsequēter necessariū erit vt scias quot
 rus sit vnusq; locorum ex ordine q; qntus,
 decimus, uigessimus. 45. & ē. Cognitis itaq; q
 narijs loca intermedia facile cognoscunt. Por
 nas ergo ipsas. 24. literas alphabeti in. 24. lo
 ca memorię supradicta & tā alte insige animo
 oculos cū numero quotus ille fuerit in alphab
 etī ordine & quod talē numerū representet
 exēpli gratia A. est prima licera ergo represen
 tat. vnum. B. secūda ergo expresentat duo. C.
tertia

PRAECEPTA.

10

tertia. 3. D quarta. 4. &c. Quo scito quia quelibet litera continet quinque loca subito consequenter scitur in quotto quinario fuerit vnusquisque locus. Nam. A. representat quinarium primum B. secundum C. tertium D. quartum H. octauum & sunt 40. M. duodecimū & sunt sexaginta &c. De locis satis dictum est, nunc ad imaginum rationem transeamus. Quoniam ergo rerum similes imagines esse oportet & ex oibus verbis notas nobis similitudines eligere debemus vt Cicero testatur duplices similitudines esse debent, vna rerum altera verborum. Rerum similitudines exprimuntur cum summam ipsorum negotiorum imagines comparamus. Verborum similitudines constituntur cum vnus cuiusque nominis & vocabuli memoria imagine notat. Rerum seu sententiarum imagines collocaturus non est necesse singulas dictiones mente tenere ex quibus illa sententia seu res illa componitur, sed totam sententiam in summam quadam redigere & secundum hanc formare imaginem, & haec imago iam fit ex vna propositione iam ex pluribus propositionibus tamen sub vna conclusionem comprehendit. Et sic quanto materia tractanda est prolixior tanto necesse est plura loca occupare & implere, & sic poteris Orationes Historias argumenta Sermoēs ad populum meritatim fecare, & in partes maiores vel minores

B iij distri

MEMORIAE

distribuere, vt iam plura nunc pauciora sin-
 gulæ partes comprehendant, & istæ imagines
 rerum & sententiarū sunt cōmodiores & usi-
 tatiores q̄ dictionū, potest etiam interdū rei
 totius memoria sepe vna nota, et imagine sim-
 plici comprehēdi, vt si acusator dixerit abreo
 hominem veneno necatū, & hæreditatis caus-
 sa factum arguerit, & eius rei multas dixerit
 testes, & cōscios esse. Si hoc primum, vt ad de-
 fendendū expeditū nobis sit, meminisse vole-
 mus, in primo loco rei totius imaginem con-
 formabimus, egrotum in lecto cubantem fac-
 ciemus ipsum illum, de quo agitur si formam
 eius detinebimus, si eum non agnouerimus,
 aliquem egrotum non de minimo loco sume-
 mus, vt cito in mētem venire possit, & reum
 ad lectum eius adstituemus, dextra poculum,
 sinistra tabulas, medico testiculos arietinos te-
 nente. Hoc modo & testium, & hæreditatis
 & veneno necati memoriam habere poterit
 mus. Idem deinceps cetera crimina ex ordine
 in locis ponemus, & quotiescunq; rem memi-
 nisse volumus, si formarū dispositiōe, & ima-
 ginū diligentī notatiōe vtēmur, facile ea quæ
 volumus, memoria consequemur. Historiam
 igitur vt suprascriptum est in conclusiōes seu
 partes diuide, & cuilibet parti in breuem sum-
 mam comprehendendo. vnam imaginē tamē
ex

PRAECEPTA.

11

ex pluribus aggregatam in suum locum ponere, donec omnes propositiones secundum locorum ordinem dispositæ fuerint Historiã locare est res facilis & pro exemplo ponitur historia vitæ & passionis domini nostri Iesu Christi quæ quadraginta octo imaginibus seu notis secundum quadraginta octo actus comprehendere & locare poteris.

1 Deus	21 Transfiguraris
2 Creas	22 Honoraris
3 Peccat	23 Ejicis
4 Prophetaris	24 Vngueris
5 Anunciaris	25 Lauas
6 Nasceris	26 Comunicas
7 Circuncideris	27 Oras
8 Adoraris	28 Traderis
9 Offereris	29 Ad Annam
10 Fugis	30 Ad Caipham
11 Redis	31 Ad Pilatum
12 Inueniris	32 Ad Herodem
13 Baptizaris	33 Flagellaris
14 Desertum	34 Coronaris
15 Temptaris	35 Sententiaris
16 Eligis	36 Educis
17 Animas sanas	37 Crucifigeris
18 Corpora sanas	38 Translancearis
19 Cibas	39 Deponeris
20 Obediris	40 Sepeliris

MEMORIAE

41. Reuertuntur	45 Appares
42. Collocuntur	46 Ascendis
43. Descendis	47 Mittis
44. Resurgis	48 Assumis.

Nunc de verborum figuris differamus. Cū igitur verborū similitudines imaginibus exprimere volumus, plus negotij suscipiemus si Ciceroni credimus, et magis ingenij nrm exercebimus. Sunt em̄ duplices res, aut notę, aut ignotę. Notarū aut sunt aiatę, aut inanimatę, & tā animatarū q̄ inanimatarū aut sunt simplices aut cōpositę aut compositarū iā ex duabus iā ex tribus &c, & de omnibus dicitur p̄ ordinē. Primo si tibi datur ad locandū siue recordandū nomen notū rei animatę, exempli gratia, Albertus, pone amicum aliquē tibi notū, illud nomen habentē in primo loco, agentē illud quod comuniter ab eo fieri solet, & sic p̄cedas singulatim singula similia noīa notare aiatarum rerum. Res vero notę inanimatę q̄a per se agere nō possunt memoriam nō excitabunt, caue ergo ne decipiaris q̄a si in primo loco poneretur liber, in secūdo vestis, postea dum recitares deficere, excitare em̄ memoriā naturalem est artis huius officium, sed hęc res comouere nō possunt, q̄a gestus imaginis posite excitat, qui in talibus naturaliter nō reperit, imago igit̄ in loco talis poni debet quę se moueat

PRÆCEPTA

12

moueat, si non potest, ab alio ut moueat, rē tā
 lē in manu alicuius motoris ponas, vt ex mo-
 tu illo memoria naturalis comoueat, obijciet
 forte aliquis hæc præcepta nō ex omni parte
 perfecta esse, q̄a formica in loco posita se mo-
 uet, nō tñ propter sui paruitatem cōmouebit,
 granum piperis in manu motoris positū etiā
 non excitabit, fateor hoc si formica sola collo-
 cetur, sed multitudinē formicarū ascendentiū
 & descendentium arborē in loco ponam, q̄ er-
 go formica sola facere nō pōt, faciet multitu-
 do, & amicus etiā in loco multa grana piperis
 mouebit, instabit & contēdet pulicem saltare
 nec comouere, multitudinē aut bene collocar-
 ri nō posse, collocabimus igit̄ amicum pulices
 capientē pro pulice &c. Præterea pro ignotis
 & etiā notis est notandum quod omnia nota
 aut sunt visibilia, & de talibus supradictū est,
 aut inuisibilia, quæ spiritualia vocant̄, scilicet
 deus, angeli, demones, virtutes, vitia, obiecta
 volūtatis, & intellectus aīę, & etiā incorporea
 scilicet obiecta aliorū sensuum. Oīa talia inui-
 sibilia, licet nota, tñ quo ad modū ea figurādū
 similē, cōueniunt cū ignotis. Oīa em̄ illa neces-
 se ē, vt ad visibiles imagines reducant̄, & hoc
 oportet te facere per viā similitudinis. Nota
 ergo quod ad formandum imagines omnis si-
 militudo capit̄ dupliciter, scilicet ex parte rei,
 aut

MEMORIAE

atque ex parte vocis, item similitudo ex parte rei, capitur dupliciter, vno modo ex parte rei proprie in se, alio modo ex parte rei metaphorice, seu ab effectu. Primo modo similitudo ex parte rei proprie in se, capitur respectu rei, ipsam considerando in propria forma naturali, & hanc eius formam seu imaginem in locis collocando, & hæc fit de rebus notis, tã animatis, q̃ inanimatis, vt supra, vt si vellem recordari nominis Alberti, ponam propriam similitudinem per imaginationem alicuius Alberti mihi noti, & familiaris, in certo loco. Si lapidem, ponam imaginem lapidis. Si bouem, si Leonem Leonis. Et hæc imaginem tanq̃ naturales, efficacissimæ sunt, & principales. Alij modi formandi imagines subuenientes ad hunc reducuntur, quia secundum istum modum res videtur seu apprehenditur imaginatione in sua specie seu propria dispositione naturali. Secundo modo similitudo capitur metaphorice scilicet aut secundum eius effectum quem operatur, aut etiam eius instrumentum cum quo operatur, & hoc modo comuniter formantur imagines rerum notarum, sed inuisibilium, virtutes vicia, animæ potētia, & his similia, quæ quomodo formantur ex multis, pauca hæc exempla subiunguntur.

Virtus

PRAECEPTA.

19

Virtus itaq; sic. Virgo viridi induta veste, ornata varijs flosculis,

Iustitia, virgo in dextra gladium, in sinistra libram tenens.

Fortitudo, virgo armata, leonem calcans, & os eius dilacerans.

Prudentia, ad praesens, praeteritum, & futurum providendum, lucernam manu tenet.

Temperantia macilenta, frenum in ore tenens, zona lumbos cingit.

Fides, fidibus amicta, coronam 12. stellarum in capite gerat.

Spes, anchoram tenet, qua nauim in aduersitatatum fluctibus firmat.

Charitas, circumamicta sole, tota est flammea.

Humilitas, veste nigra, inclinans caput, & genua, hyssopo se aspergit.

Castitas liliium tenet, super quo turtur gemens.

Simplicitas, uestem sine plica, et columbam in pectore gerit.

Innocentia, candida semper iucunda, & impauida, agnum album baiulat.

Laus, laurifertum gestat.

Gloria, globus albus aurea corona coronatus.

Ira, versus aut Leo rugiens.

Inuidia, liuida dentibus linguam comanducans &c.

Intelle

MEMORIAE

Intellectus, cristallus lucidus, refulgēs, aur alba
argentea.

Volūtas, ala aurea, quibus duobus anima uo
lat per omnia.

Memoria peluis aurea in qua oriuntur & cō
tinentur scilicet intellectus & voluntas.

Conscientia facies hominis, boni, pulchra &
munda, mali, obfuscata.

Sapientia salem portans vel gustans.

Scientia optime vestita, palla inaurata specu
lum gerit.

Gramatica tabulam alphabetariam ostēdit.

Dialectica in vtra q; manu tenet serpentes.

Rethorica, florida iam fel iam mel spirat.

Arithmetica in tabula alba characteres nume
rorum scribit.

Musica cithara ludit vel organis.

Geometria Circino & regula coeli & terrae
quantitatem metitur.

Astrologia astrolabio & sphaera coelestes mo
tus docet.

Medicina vrinam conspicit.

Phisica herbarum florum & omnium rerum
vires scrutatur.

Visus figuratur si quis auide rem aliquam
aspiciat.

Auditus, auriculis asininis.

Sonus per tubam quam quis buccis inflat.
Odor

PRÆCEPTA.

24

- Odor per pomum citrinum herbis & floribus odoriferis.
Sapor per linguam.
Tactus, manu.
Durities figuratur osse.
Mollicies serico.
Grauedo plumbo.
Leuitas pennæ.
Caliditas igne vel pipere.
Frigiditas glacie.
Lubricitas anguilla.
Tenacitas visco.
Dulcedo melle vel Sacharo.
Amaritudo felle vel absinthio.
Annus serpente picturato xij. colorum caudâ propriam deuorante.
Mundus pomo aureo vel globo cœlesti.
Dies, luna lucente media.
Nox reliqua parte obscura.
Timor figuratur lepore.
Audax leonem inuadente.
Idyora asino.
Loquax ranam in ore gerat.
Vanitas arundine vacua.
Ociosus sedet manus in sinu complicata tenens.
Item per motus corporis & actus imagines formantur.

Indicatio

MEMORIAE

Indicatio, indicis digiti extensione.

Vocatio attractione manus

Reiectio projectione manus &c.

Similiter verba figurantur per similitudinem
sui actus, & instrumento quo talis actus perficitur, verbi gratia, verbum legit figuratur per aliquem qui habeat librum apertum coram se, & secundum principium & finem literarum, caput ferens, moueat labia, & sic de alijs verbis, scilicet orat, deplorat, consolatur, docet &c.

Similitudo quoque ex parte vocis capitur tripliciter, respectu scilicet dictionis, sillabae, aut literae, & hoc modo comuniter formantur imagines dictionum, rerum ignoratarum, etiam diuerbiorum, prepositionum, coniunctionum, et interiectionum, quaeuis etiam nobis nota sunt, tamen neque repraesentant nobis substantiam, neque actum visibilem, neque qualitatem, neque quod accidens, per quae possint figurari, ergo per voces rerum visibilium, & nobis notarum, necesse est ipsas figurari. Sed haec dictionum memoria cum nobis minus necessaria est, & maiore sunt imaginum varietate distinguitur, & multae sunt dictiones quae nulla similitudine formari possunt, ut diximus, eorum fingenda nobis sunt imagines, quibus semper utamur.

Nunc quoniam accidere solet, ut imagines partium

PRAECEPTA.

15

partim firmæ, & admouendum idoneæ sunt, partim imbecilles, quæ vix memoriam possunt excitare, qua de caussa vtrumq; fiat, considerandum est, vt cognita caussa, quas vitemus & quas sequamur imagines, scire possimus. Docet nos igitur, ut Cicero scripsit, ipsa natura, quid oporteat fieri, nam si quas res in vita videmus paruas, vsitatas, quotidianas, eas meminisse non solemus, propterea q̄ nulla nisi noua, aut admirabili re commouetur animus: at si quid videmus, aut audimus egregie turpe, aut honestum, inusitatum, magnū, incredibile, ridiculum diu meminisse consueuimus. At quod recens audiuius obliuiscimur plerumq; quæ acciderunt in pueritia meminimus optime sæpe, nec hoc alia de caussa potest accidere nisi q̄ vsitate res facile e memoria elabuntur, insignes & nouæ, diutius in animo manent. Solis exortus, cursus occasus nemo admiratur, propterea quia quotidie fiunt, at eclipses solis mirantur, quia raro accidunt: & solis eclipses magis mirantur q̄ Lunæ propterea quod hæc crebriores sunt. Docet ergo se natura vulgari & vsitata re nō exuscitari, nouitate vero & insigni quodam negotio commoueri, imitetur igitur ars naturam, & quod ea desiderat inueniat, quod ostendit sequatur. Imagines igitur in eo genere consti

C tuere

MEMORIAE

tuere oportebit, quod genus in memoria diutissi-
 me manere potest, id accidit si quae maxime no-
 tas similitudines constituemus, si non multas,
 nec tragas, sed aliquid notum agentes imagines
 ponemus si egregiam pulchritudinem, aut
 unicam turpitudinem eis attribuemus, si aliqua
 re exornabimus quo nobis notior sit similitu-
 do, aut si qua re deformabimus, aut si cuncta
 aut coeno oblitam, aut rubrico delibutam in-
 ducamus, quo magis insignita sit forma, ut
 aut risum moueat, aut misericordiam, aut ad-
 mirationem, haec enim faciunt etiam pueros
 recordari. Facile enim inuenitur quesita figur-
 ra, quae affectum emouerit, exemplum hoc est,
 in ore asini rabidi, caput Antonij, constitutum
 morsibus fere ossa confringi cruorem effluere
 illum auxilia petere expansis palmis vociferan-
 re, fieri non poterit, ut cum uolueris, non ui-
 deam oculis mentis mee & reddere Antonium
 nesciam repetenti. Alterum est ut aut simile
 per simile, aut per contrarium figuremus, aut
 per proprietatem, primi exemplum est, ut si
 nomen Galeni medicorum principis sim loca-
 turus. Alterius illustris medici nomen scribam,
 cuius aut par sit, aut paulo inferior auctori-
 tas, secundi, si idem per indocti medici nomen
 cum irrisione conscripsero, si Therpsitem per
 Achillem, bonum per malum, turpem & defor-
 mem

PRÆCEPTA:

16

mem̄ p̄ formosum annotauero. Exemplū ter-
 tiū est, li Quidium per magnū nafum, Platonē
 per humerū amplitudinē, Crispum per annu-
 latoros capillos, Ciceronē per Gelasinū sculps-
 ere, quia ipsa nominis origo ipsa declinatio fa-
 cere ad tenendum aliquis potest. Tertium
 est, ut a tenellis vnguiculis asuescamus locare
 & cum quotidiana exercitatione crescamos,
 quanquam etiam adultis prodesse solet ista
 doctrina, efficacior quoq; fiet habitus, si quæ-
 cunq; aut dicturi aut facturi sunt, sic loent
 quecunq; etiam inter cōfabulandum audiunt,
 sic pingant mores, gestus, tēporaq; sculpant,
 scio enim breui tempore fient exercitatissimi,
 certare etiam prodest alterum cū altero illum
 vincere, qui plura clarius, ordinatius, ueloti-
 usq; retulerit. Quartum est, ut omni quina-
 rio rerū signandarum repetamus a principio
 ea quinq; signata, solet enim repetitio ad me-
 moriam ualde conferre. Quintū est, ut quæ nō
 sunt simplicia ea per cōponentium similitudi-
 nes statramus exempli caussa, qui memorari
 voluerit huius enunciacionis. Cicero cum
 Hortensio disputat, Cicer legumen in horto
 fingā quod de horti sterilitate conuerat, sic
 em̄ & Cicer Ciceronē, & hortus Hortensiu, &
 querela disputationē representat. Verū hæc fa-
 cilius fient, si humanarū rerum experientiam

C ij & natu

MEMORIAE

& naturas nouerimus. Sic enim facile nobis
comparationes occurrere possunt, quæ p̄ con-
trarium sumendæ sunt. Oportet em̄ non tan-
tum firma verum etiam celeri compræhensio-
ne res naturasq; percipere & vt eorum quæ a
nobis inuenta sunt, & quæ ab aduersario in a-
gendo cōrectata sunt reminisci possimus, ne-
q; desit consumpta & inueterata exercitatio
nam & medicus medicinalibus & iuriscōsul-
tus plebiscitis facilius recordabitur. Sextum
est vt Syllogismos redditori medium termi-
num præcipue cōpræhendamus, eo cognitio
modus figuraq; Syllogismi ipsum ordinem
priorum verborum apportabit, neq; q̄
q̄ facilius capitur aut tenetur, quia quo tem-
pore aduersarius propositionem, assumptio-
nem, & conclusionem facit, dumq; eas appro-
bat, daturum ad figurandū ydeam mediū ter-
mini longius spatium, quo noto si materiam
non ignores si quo ferratur argumentum in-
tellexeris, si Dialecticos canones non nescias,
errare nullo modo in reddendo potes, Septi-
mum est ut cū ignota barbaraq; nominali-
bus seruaturi: ea aut per quid simile, aut per
ipsas sillabas scribamus, vnde nota quod li-
tere alphabeti possunt dupliciter figurari, &
aut suis proprijs figuris pulchre depictis, vel
sculptis aut modo suprascripto scilicet capien-
do pro

PRAECEPTA.

17

do pro eis similes in voce syllabas dictionum significantium res notas visibiles. Hæc sunt quidem non inutilia memorandi præcepta. Verū ego pfecto subdubito, q̄modo & Quintilianus scripsit, scilicet hæc omnia idipsum cōferant si nomina eodem ordine quo sunt accepta, reddenda sunt, hoc fecit Simonides in conuiuiis quos cadens atrium attriuerat, conferre etiam in reddendis sylogismis. Nam & nos id fecimus, & alios vidimus factitantes. Verum hæc minus prodesse poterunt in eis ediscēdis quæ sunt perpetue orationis. Nam & sensus non eandem imaginem q̄ res habent & difficile verborum ordo seruari queat, quis præterea tot locos, tot imagines ne dicam habere, sed ne sperare quidem potest, ut vnam Ciceronis Orationem notare & reddere confidat, cum tamen quidam hoc faciant qui reddere lecta, atq̄ audita ipso etiam ordine syllabarum solent, mihi certe nondum id exercitium contigit multūq̄ ego iam dubito, paucos esse homines, qui emergere in id culmen valeant, etiam si omnibus viribus enitantur. Alij secādam esse orationem in particulas cēsuere eas postea præfigi, verum aut singula locāda sunt verba, aut in eorum ordine reddendo, errandū est. Quapropter si iudicio bene valeo oportet excogitare aliam rationē memorandi quæ

C ij possu

MEMORIAE

possumus prodesse pluribus, eaq; in studioso-
rum gratiam scribere, & publice docere, quæ
philosophi antiqui celare maluerunt, & nos in
genue faciemus, medicamina conscribentes:
neq; tamen negabimus quæ sunt hæc enus
scripta plurimum ad memoriam conferre.
Solent enim nonnulli eis artibus multis no-
tarijs simul dictare, notare in qua clausula si-
stant, cum ad alterum itur, ut reuerti sciant, &
sine postulatione sequi. Fuit Iulius Cæsar in
hoc genere ostentationis, dictare & audire so-
lebat epistolas rerū tatarum, quaternas pari-
ter literarū dictare, etsi nihil ipse scriberet se-
ptenas, quam rem non figuris, sed naturali in-
genij bonitate faciebat, hanc igitur arte que-
ritemus, nam stultum est non optima queq;
sibi ad imitandum proponere, ut si eo pertin-
gere non ualeamus, at propius, q̄ fieri po-
test accedamus. Ad tam perfectam memori-
am, & dispositione naturali optima, & arte ex-
quisitissima opus est, neq; potest ars illam per-
ficere, quam natura valde mancā ger-
nuisset, proderit illi tamen, red-
detq; meliorem. Iam
igitur rem in-
cipiamus.

De na

DE NATV-

RALI MEMORIA, QVOMODO
medicinæ beneficio excitanda, augenda &
confirmanda. Capitis ac cerebri bona
contemperatione roborati
oneq; Libellus.

MEMORIAE ACTIONEM
definitionemq; in priori libello pau-
cis tradimus ex sententia philosopho-
rum, inter quos non pauca controuersia fuit,
in qua parte cerebri locaretur. Nam Aristote-
les summus philosophus confurgere bonam
memoriam censuit ex bona totius contempe-
ratione. Verum Auicenna & omnes Arabes
in anteriori cerebri ventriculo sensum com-
munē, estimatiuam in media, memoratiuam
in postrema cellula posuere, sic cōuenit, ut plu-
rimū inter medicos neotericos, Verum Gale-
nus secundo Tegni cum signa complexionis
cerebri ponit p operationes sensuum interio-
rū, facilitas inquit discendi, signū est fluentis:
hoc est humidi cerebri, bona autem et fidelis
memoria, signum est pmanentis, hoc est sicci,
ipse igit signa positurus nō anterioris tm̄ aut
medię, aut posterioris cellę cerebri, sed totius
cōplexinē ex p̄ssit, ac si memoratiua in toto ce-
rebro esset. Sic Aristoteles faciltier discentes,
raro bonā memoriam habere censet, qd si in
C iij postrema

MEMORIAS

postrema cella memoriam, in anteriori cōmu-
 nem sensum statuisset, id quidem sæpe possit
 cōtingere, vt anterior humidus sit, postremus
 vero liccus, cum inter vtrumq; vnus ventri-
 culus intercipiatur. Trusianus & ipse comu-
 nem sensum non in priori tantum cella, sed in
 toto posuit cerebro. Igit̄ de alijs potentijs con-
 similiter senserat. Carpus actiōes illas omnes
 tribuit duabus amplioribus cavitatibus, quæ
 vocantur prior ventriculus aut cellæ, etiam si
 alia parte, aliæ fiunt actiones. Deinde mediū
 ventriculum arbitratur conditum esse ad trās-
 uectionem spirituum in tertium, vbi spiritus
 suppeditant virtutem motiuam. Arbitratur
 & hoc officium esse mediij ventriculi, vt inde
 in infusorium deriuentur superfluitates, non
 ergo conuenit in qua parte sit cerebri, sed in
 postrema existere, comunes Philosophi rati
 sunt, non leui coniectura quod posteriori par-
 te lesa, amittitur memoria sine offensione ali-
 arum actionum. Compertum est enim amitti
 alium sensum interiore sine alio. In illa cele-
 bratissima Pestilentia attica, quæ grassata est
 initio belli Peloponnesiaci, in quibusdam qui
 reualuerunt, tanta exitit obliuio, vt nec suos
 nec seiplos agnoscerent. In his manserant ap-
 prehensio, & æstimatio, sed amissa fuit memo-
 ria. Quidam lapide iectus, prorsus oblitus est li-
 ceras,

PRAECEPTA.

19

teras, vt scribit Plinius. Boërius quoq; in prædicamentorum comentarijs cap. de qualitate, fertur inquit quidã suauissimus Orator, egritudine febrili decoctus, omnium literarũ amississe doctrinam, in alijs vero rebus sanus & sibi constans. Scribit autem Plinius lib. 7. capi. 24. hæc verba, nec aliud est equę fragile in homine morborũ et casus iniurias atq; etiã motus sentiens, aliquando particulatim, interdũ vniversa. Nã ex præalto tecto lapsus matris, & affinium propinquorumq; cœpit obliuionem. Alius egrotus, feruorum, Sui etiam nominis Messala coruinus orator oblitus ē. Itaq; sepe deficit, tētat, meditatur, vel quieto corpore, & valido somno quoq; serpente amputatur, vt inanis mens querat vbi sit loci. Constat igitur memoriam posse medicinali artificio seruari, augeri & excitari, cum constat eam morbo & minui, deficere, & deprauari. Sic quod cogitatiuæ actus & discursus, ratioq; non commode fieri possunt. Sicut etiam non rã bene fit in infantibus, in quibus imagines præ humiditate nimia obolentur. Dupliciter em̄ cogitativa virtus ledi potest, aut enim medius ventriculus in quo cogitativa existit, frigiditate, humiditateq; confunditur, aut ei desunt phantasmata quæ in memoratiua seruari debeant. Contra hæc tamē esse

C v videtur,

MEMORIAE

videtur, quod Auicenna vi. naturalium, par-
ticipula quinta, sentit dicēs, memoritiua est ma-
gis immaterialis, sed magis ecōtra huic dicit,
virtutem memoratitiam diu cōtinere. Nam
quas a cogitatiua imagines recipit conseruat,
& hoc sat materiale est cum materiali iuuetur
instrumento, scilicet sicco proportionato, &
recognoscit seruata, nisi enim recognosceret,
non magis ea redderet, quę ab ea repetuntur,
& hæc vis est immaterialis. Verum Gentilis
hanc vim idem esse voluit, quod cogitatiua
recognoscens, licet memoria nuncupetur. Est
igitur, ut rem breui absoluamus partim ma-
gis materialis quę cogitatiua, partim minus
materialis. Accidit autem memorię ut abo-
liatur, accidit ut deficiat, accidit ut depra-
uetur, & alterum pro altero reportet. Ve-
rum corruptio Melancholię species est ea pro-
pter Trusianus duo tantum nocumenta me-
morant, iminutionem scilicet, & ablatio-
nem. Igitur quia corruptio a calido & sicco
fit, non erit de ea hoc loco disputatio, sed de
ablatione tantum, & iminutione. Due igitur
sunt causę præcipuę, quę memorię officit-
unt. Altera frigiditas. Altera humiditas est,
uerum Galenus & Auicenna voluere plus fri-
giditatem quam humiditatem officere, quia
omnis naturalis operatio calore naturaliter fit,
frigiditas

PRÆCEPTA

20

frigiditas autem confundit naturam, neque eius opus ingreditur, nisi tanquam subdominans instrumentum, ideo secundo canticorum uocat eum conciliator calorem elementorum, hoc est, qui est secundum calorem elementorum naturæ. Eius igitur contrarium quod est frigiditas obest plurimum, verum obest mediatus, humiditas vero immediatus, quia cum memoria confortetur sicco proporcionato, citius est retinere, ut tertio de anima Aristoteles testatur, ergo confunditur humido, tanquam disproportionato, Frigiditas quoque omnibus operationibus uniuersaliter obest, humiditas autem magis proprie uidetur obesse retentioni. Hæc cum ita sint, potest tamen siccitas superflua impedire ne forme insigilentur. Sicque obesse uidetur retentioni, cum tantum proprie oblit captioni, sed consequentur retentioni, quia quod captum non est, teneri non potuit. Verum frigiditas quia motum spirituum impedit, cum eius sit quietare sicut calidi mouere, igitur tunc motum necessarium ad memorandum impedit frigiditas, sed retentionem impedit humiditas, sicque cessare possunt, ambiguitates utrum frigiditas plus oblit, cum eius filia sit oblitio quod apud multos dubitatum est. Quia autem calor naturalis non est purus calor, sed compositus in quo est proportio omnis equalitatis, ideo non omnis caliditas bonam memoriam facit,

aut

MEMORIAE

aut non omnis siccitas, sed certa & proporti-
onata, omnis vero discrasia immoderata de-
ijcit actum proprie virtutis, verum si superflua
frigiditas immoderate iungatur siccitati con-
surgere oportet pessimam memoriã, & in ca-
piendo indispositam, & in recogitando hebe-
rem. Si autem coniungatur caliditas siccitati,
velox quidem erit spirituum motus, sed diffi-
cilis fiet inscriptio. Erit igitur captio difficilis,
sed rememoratio sat facilis. Verum hæc om-
nia varia caliditatis, siccitatisq; proportio, ua-
riabit gradualiter, sic & in alijs discrasiarũ lap-
sibus sentiendum est. Signa igitur breuibus ex-
plicemus. Si siccitas dominetur, vigilie ader-
runt capitis leuitas, & non abundabunt illẽ su-
perfluitates, quæ naso, palato, atq; oculis ex-
pelluntur, sed multum erit aurium cerumen,
quod ad memoriam pertinet. Præsentia diffi-
cile inscribuntur. Inscripta difficile amouen-
tur, hinc fit vt quæ dudum gesta sunt ea meli-
us teneant, meliusq; reddant quam quæ ex p-
ximo geruntur. Videmus hoc in senibus q; eas
res pulchre memorant, quas in adolescentia
gesserunt, eas quas eodem gesserint anno non
retinent. Vbi vero dominat humiditas, adest
sompnus grauis, & profundus, hebetes sunt &
obtusi in omnibus motibus, præsentium be-
ne recordantur, dudum vero gestarum rerũ,
aut

PRÆCEPTA

28

aut nequa quæ, aut difficile, humiditas enim & facile admittit, & amittit facile impressionē, frigiditas stupidam mentem efficit, infert vertiginem, tardam rememorationem, caliditas velocitatē importat motuum, & recordationis, & caput tactu calidum si ita quæ qualitates combinentur, complicari convenit & signa earum, tanta proportione, quanta variantur qualitates aut intenduntur, quæ nequæ difficile erit ex prædictis intelligere, possunt quoque hæc discrasia aut esse qualitates tantum, & non habere coniunctam materiam quantitatis notabilis, aut coniungi humoribus multis qualitatibus consimilium. Inesse autem materiam ex signis facile cognosces, quæ a doctoribus suis locis ponuntur & a me satis copiose collecta sunt in eo libello quem de affectuum singularum corporis partium curatione, & Latina, & Germanicæ conscripsimus. Est etiam non ignorandum has causas loco interdum differre, aut enim causa nocens est in substantia cerebri posteriore, in qua parte est memoria, iuxta opinionem Auicennæ, aut est in sensu ipso, qui in ventriculo continetur, aut in vasis, hoc est in superficie ventriculi posterioris, sic enim exponit gentilis verba Auicennæ, quæ potest etiam intelligi, aut in panniculis, aut commissuris substantiæ cerebri, in quibus

MEMORIAE

bus spiritus continetur, aut in vase, hoc est in
 craneo. Nam quæuis dicat Galenus in craneo
 non posse esse passionem quæ tollat memori-
 am, si tamē hæc passio sit magna valde, potest
 imminuere, si non tollere, vt gētili placet imo
 materia & omne nocumētum in temporibus
 comunicari potest memorię, & obesse, estq;
 ibi locus materiæ capax, est & varius mu-
 sculus sensibilis, & craneū ibi est rene, vt me-
 minit Hali ablas nono theorice cap. de caus-
 sis obliuionis. Sic possent & alia multa in alijs
 mēbris nocumenta, & cōmunicare & ledere,
 quæ breuibz enumerari non possunt. Præ-
 rea materiæ ipsæ aut apostema faciunt, vt in
 Lethargia contingit aut non faciunt. Quod
 autem attinet ad pronosticum, obliuio a na-
 tura reportata difficile tollitur. Causa calida
 & sicca si fixa, nō facile quoq; remouetur, si cor-
 pus sanū in ceteris rebus appareat, nisi q; præ-
 ter consuetudinem sit diminuta memoria, ei
 nisi succurratur male egritudines timēde sunt.
 Lethargia scilicet, Epilepsia, apoplexa, para-
 lisis, exspectandeq; reliquæ huiusmodi, quæ
 ex materia flegmatica, in cerebro multiplica-
 ta, possunt in cerebro consilari. Quæ ex humi-
 ditate aut ex frigiditate facilius aboleū, quod
 plerunq; studiosis solet euenire, nam facilius
 est exsiccare & tutius, sic & calefacere q; e cō-
 tra,

MEMORIAE

rorbur potius in membris relinquat, quā au-
 ferat, id erit huiusmodi. Aloes cū succo Thi-
 mi Stræcade aut samfuci bene lotæ .ʒ. i. agari-
 ci trochiscati ʒ. ij. Masticeis, Cinamomi, Cube-
 barum nucis miristicæ añ. gra. vi. Cum vino
 aromatico odorato fiant pillule xi. quarū sex
 primo in aurora deglutiantur cum sirupo de
 sticados vocato, quinque alias, tertia post pri-
 mas vesperi, per horam ante cœnam, reliquæ
 tertia a secundis vesperi sed duabus de cœna
 horis. At si forte vel præsentis medico vel ipsi
 ægroti leuioribus hæc pillulæ videbuntur, quā
 ut cōgruam possint facere euacuationem, no-
 uem plus minusue diagridij grana adijciant
 massæ, vesperi illius diei quo primum pillu-
 las accipiet, per horam ante cœnam semuncia
 huius miscellæ deglutiat Chebularum condi-
 tarum vnc. ij. corticum citri cond. vnc. i. pul-
 ueris nucis miristicæ, masticeis, thuris, an. scrup.
 i. cum sirupo de sticad. vnc. i. & sem. Alijs autē
 diebus ante prandium per horam eiusdem mi-
 scellæ vel huius sequentis tantundem accipi-
 et. Sume zachari rosacei vnc. iiij. Sachari vna
 cum floribus buglossæ cōcocti vnc. ij. corci-
 eis pomi citri sacharo conditi vnc. i. chebulæ
 conditæ vnc. ij. cinamomi electi vnc. i. sanda-
 li, coralli, scilicet vtriusque croci margaritarū,
 singulorum drachmam dimidiā auri argen-
 ti lin-

PRAECEPTA.

23

ei singulorum tertiam drachmæ partem, am-
 bre, musci, vtriusq; grana duo, funde omnia si-
 mul succo citri vel limonis Sacharo coctis. Sin-
 minus illa suffecerint, ad pilulas Indas & co-
 chias Hieralogodionq; confugiendum præ-
 terea ad hieram diacoloquintidos vel Archi-
 genis vel Andromachi, vel Theodoriõis aut
 ad pilulas Iudæi quas Mesues de capitis do-
 lore describit. Quod si natura etasue frigidior
 sit, nec æstas obstiterit, post purgationem vte-
 re confectione illa Anacardina, q̄ Mesues sa-
 pientum confectionem nominat, in Antido-
 tario. Rursus Anacardina illa quã in capitulo
 de obliuione ex sententia filij Zachariæ recē-
 set, Da summo mane drachmam vnam, sed q̄
 eam sumit ab ira, coitu, ebrietate, labore, re-
 busq; calidis eo die prorsus abstineat. Hæc q̄
 dem aduersus hebetudinẽ obliuionemq; va-
 lentissima sunt. At vero si familiaria magis
 optes da gingiber conditum sed modico thu-
 re mixtum q̄ sensibus memoriæ magnopere
 prodest, præsertim his adiectis scilicet melle
 anacardi, melle chebularum acoro, ciperò, nu-
 ce muscata, cubebis, pipere, mastice, ambra, et
 musco, in omnibus enim eligenda sunt quæ &
 intentioni conferant, & a proprietate confor-
 tant. Vniuerso corpore per hæc euacuato ad
 capitis euacuationem accedendum, mane ie-
 D iuno

MEMORIAE

iuno stomacho semidrachma sequentis p̄sue
 ris per pennam vel canalem naribus infuset̄.
 Nucis muscatę scrup. iij. piperis longi scrup.
 ij. elebori albi scrup. i. grana quinq̄. Omnia
 in tenuissimum puluisculum redigentur cere/
 rum post totius corporis purgationem apo/
 phlegmatismis pituitā e capite detrahere pre/
 stat, quæ in hunc modum conficiuntur. Reci/
 pe piperis longi, nucis muscatæ drachmam se/
 mis, staphisagriæ, radicum p̄iretri, ana drach/
 mam vnam, samsuci Thimi ana scrup. semis/
 sinapi scrup. i. trita in tenuissimum puluiscu/
 lum, mastice & melle, formentur trochisci, in/
 formam Lupinorum quarum vna ad horę te/
 re vnus medietatem commāduetur, purga/
 tur etiam caput per ea medicamenta quæ ca/
 pit purgia vocant quæ hoc modo conficiun/
 tur. Recipe succi maioranæ, Brassicæ ana vn/
 i. nucis muscatę drach. i. & semis, musci grana
 duo, inde per nasum summo mane tepidum
 attrahatur ante cibum, ore pleno aqua frigi/
 da, quæ postea exspuatur. Gargarismi etiam
 hoc nomine adhiberi possunt, in hūc modum
 confecti. Recipe Calami aromatici, pulegij,
 hisopi, Thimi, ana pug. i. decoquātur in aqua
 idoneę quantitatis, & vnc. quinq̄ adijce oxi/
 mellis scyllitici vnc. i. semis, rosacei vnc. semis
misc

PRAECEPTA.

24

misce & tepidum gargarizetur, mane ieiuno
 stomacho. Errhina etiam (Nasalia vocant) na-
 ribus indita commodant, vt Recipe seminis
 staphisagrie, pyrethri, piperis albi, ana drach.
 semis, nigelle drachmam vnam, elebori albi,
 scrup. semis, redigantur singula in puluerem
 & cum Resina therebinthina, & Laudano fiat
 nasalia. Nasus quoque sepiissime emungatur &
 crebrius exspuedum, vtilius est enim super-
 fluitates exspuere, quam inglutire & deuora-
 re, ne aut in stomachum, aut in pectus descen-
 dant. Post hanc capitis ter quaterue, vel quo-
 ties opportunum visum fuerit reiterata pur-
 gationem, cerebrum per sequentia auxilia ro-
 borandum. Nares hoc vnguento illinende.
 Recipe olei de spica odorati, vnci. vnam, Ga-
 riophilorum scrup. i. ambrae, scrup. semis, mu-
 sci grana quinq;, cere albiss. quod satis est, cu-
 ius etiam gutta auribus instillata ad idem co-
 ducet. Conueniunt & embrochae, sacculi, &
 similia medicamenta, quibus discutiendi inest
 facultas, totum corpus fricandum primo, dein-
 de caput, hoc enim plurimum confert capiti,
 vt Cornelius Celsus ex Hippocratis sententia
 scripsit, debet autem a tibijs incipi frictio, po-
 stea paulatim superiora semper fricentur, vt
 deorsum vertat materia, propterea cauendum

D ij ne

MEMORIAE

ne id fiat in pleno ea cochimoq; corpore, eius
dē generis est & capitis pectinatio. Enitēdum
præterea summopere, vt excrementa omnia
quotidie expurgentur, tam ea quæ manifeste
per certos meatus exeunt quam quæ occulte,
vt superius dictum est, danda opera vt quoti-
die aluus bis eat. Quod si sponte non fiat, iu-
uanda vel prunis in aqua mulla decoctis, vel
capi iure cum Sacharo, vel iusculis ex attri-
ce beta & maluis multo oliuo dulci conditis,
vel quod omnibus his efficacius est, vini fece-
cōtrita, aut sene folijs cum iure decoctis. Vni-
uersa autem hæc sunt ante alium cibum acci-
pienda, longeq; melius esset, si qua morula in-
ter ea & prandium intercederet. Cauendum
autem, ne quories desidēdi incessit cupiditas,
vel meiendi ob negotia differatur, summe em
hoc capiti nocet, adeo vt quosdam vel ob so-
lam hanc causam pessimos incurrisse ac leta-
les morbos cognouerimus. Caput igitur secū-
dum cōsuetudinem semel vt minimum in se-
ptimana abluendum, Lixiuio æstate mitiori
& in quo chamæmelon & rosæ bulierint, hie-
me fortiori ex chamæmelo & sampsuco & si-
at hæc lotio mane stomacho vacuo, in aere ca-
lido & sicco non ventoso. Cum lixiuio sic præ-
parato. ℞ Calami aromatici M. i. s. foliorum
lauri M. i. hisopi, origani ana M. s. hæccoquā-
tur

PRÆCEPTA.

25

tur in aqua idoneæ quantitatis ex qua fiat li-
xiuū cum cineribus Iuniperi Lauri vel quer-
cus, & cum hoc Sapone caput confricet. R̄ Sa-
ponis Gallici seu Venetiani solidi lib. ij. Gala-
mi aroma. drachmas. ij. Maiorane Thimi sti-
cad. arab. nigelle Gariophilorum Cardamo-
mi ana drach. ij. Radicis ireos vnc. i. misce fiat
pulis postea malaxa cum sapone & fiāt mas-
se vel pilæ ad formam nucis maioris in fine
postea bene exsiccetur caput lintheis confricā-
do nec prope ignem, quia trahit vapores ad
caput, & cerebrum replet, Naribus etiam ad-
hibere odora menta calida conuenit, aut po-
mum aliq̄ odoriferum conficiēdum, quod ta-
men ex calidioribus fiet hyeme, ex tempera-
tioribus & minus calidis in æstate, in hūc mo-
dū. R̄ stira cis calamitis drach. ij. Benzoi drac.
ij. Gariophilorum Macis, ligni aloes añ. dra-
s. Lauendulæ famsucci thimi añ. drach. i. Co-
riandri nigellæ añ. scrup. i. moschi ambrae añ.
grana. iij. Laudani puri vnc. ij. Terātur om-
nia subtilissime & cum aqua Lauendule rosa-
cea vel maioranæ quod satis est fiat Pomum.
Optimum erit in frigido affectu oleum quod
sequitur, Rhesinæ terebinthinæ, si haberi po-
tuerit, vel eius loco Lariceæ lib. i. Laterum an-
tiquorum, post ignitionem in oleo oliuarum
extinctorum, mastiches añ. vnc. i. Terantur
D ij late

MEMORIAE

lateres, & cum rhesina bene commixti, modo chymicis noto in vase vitreo optime incrustato, igni clibani admoueantur, liquoresque qui manabunt seorsum colligantur. Tres enim vario calore defluunt, quorum primus bonus secundus melior, tertius optimus erit ad calefaciendum & robur præterea relinquendum. Solent etiam fieri vnguenta ad illiniendum multa. Verum hoc est præcipuum. ℞. olei philosophorum mesue lib. iij. olei antiquissimi oliuarum, aut si non habetur sit sublimatum, olei de alchanna ana lib. ij. pinguedinis ralspæ murestellæ & vrlī añ. vnc. ij. Castorij vnc. semis, succi Bethonicæ lib. iiij. succus rorismarini Majoranæ añ. lib. semis, Succu Gallitrici & cyperrī ana vnc. iij. vini maluatrici lib. ij. aquæ vitæ rectificatæ lib. mediam, buliant omnia lento igne vsque ad aliquam consumptionem, postea impone hæc. ℞. Laudani drach. ij. nucis moschatæ vnc. i. Macis gariofilorū, Euphorbitris & commixtis, repone omnia simul in vase vitreo optime incrustato & clauso per dies xxx. postea autem adapta alembicum & igni clibani admoueantur & distillantur liquoresque qui manabunt seorsum colligantur quia vltimus melior est & calidior. Hoc vnguentum profecto est efficax, quo tempora et posterior

PRAECEPTA.

26

posterior pars cerebri perungantur. Si bona euacuatio & victus ratio praecesserit in hyeme fieri potest semel in hebdomada, in aestate sufficit semel in mense. Potest etiam & huius olei esse vsus, q̄ recipit, Radicū buglosse & fumi terræ ana vnc. iiii. radicū ruthę vnc. ij. in umbra prius siccata subtilissime terantur, succi gallitrici, succi eufragiæ, succi berbenæ ana vnc. iiii. medullæ anacardi vnc. i. testiculorū arietis biennalis vnc. i. linguæ aris vnc. ij. pinguedinis vrsi misce omnia in sartagine & fiat unguentum, quo posterior pars, & capitis pulsus ter in anno inungatur vere scilicet hyeme & autumno, aliud præcipuum. Recipe gummi hederæ vnc. i. terbentinæ loræ in vino decoctionis calami aromatici lib. ij. florum rosmarini. Saluiæ & Bethonicæ ana vnc. ij. & semis, florum hederę vnc. i. salis gemmę vnc. semis, pinguedinis vrsi antiquatæ libram semis, maioranæ, camomillę ana vnc. ij. omnia mixta distillentur & quod distillatū est in vase vitreo bene obturetur & cū musco aromatizetur & vsui reseruetur vt de priore linimēto dictum est.

Intra corpus post capitis purgationem inunctiones sacculos & similia medicamēta sup̄pducta, exhibentur cubebe sacharo obducti.

D iiii Con

MEMORIAE

Confectiones solide dia ambræ dia moschi, a/
 romatici rosacei, diacumini, dia anthos, dia o/
 libani, dia pliris theriaca vera, michridarian/
 tidotus, dia acori, conferuæ maioranæ, roris/
 onix, Bethonicæ, salutiæ, primulæ veris py/
 ro confectio Anacardina, quia confert obliui/
 oni & caniciem retardat. Huius antidoti, Ra/
 sis libro diuisionum duas ponit descriptiones
 verum Mesue cap. de iminutione memoriæ
 eius confectionem sic describit. ꝑ. corticū Mi/
 rabolanorum Luteorum (citrinos hodie no/
 minant) cæruleorum (Indos appellant) cepulo/
 rum (chebulos uocant) empelitorum (embli/
 cos nuncupant) belezicorum (belliricos cor/
 rupta voce dicunt) ana vnc. iij. piperis, macro/
 piperis, olibani, zingiberis, hisopi sicce, acori
 spicæ, cyperi, mellis anacardini añ. drach. v.
 mellis apum quod satis est, eius vsus est post
 sex menses quantitate iuiube, sed caueat su/
 ptionem ponit Auicenna. Serapio aliam trās/
 latam ut dicit a Salomone. Ponit aliam & Ra/
 sis nono Almanforis. Verum scribam rē ma/
 gis tutam, & ad memoriam maioris efficacit.
 Recipe nucis moschatae, Gariofilorum, Zin/
 giberis, omnium piperum añ. drach. iij. & di/
 midiam. Granorum Iuniperi vnc. semis. Hi/
 periconis

PRAECEPTA

27

periconis, corticum citri, florum anthos, Basiliconis, maioranæ, menthæ, pulegij, Racca-
rum lauri, calamenti, spice, xiloaloes, cubeba-
rum, cardamomi, calami aromatici, sticados,
ana drach. i. thuris masculi vnc. i. Chamedry-
os, Camepithios, macis añ. drach. i. hisopi sic-
ce, radice pyoniæ, cubeborum, schoenanti, se-
maratri, anisi, nasturtij, añ. scrup. i. Theriacæ
bonæ vnc. i. aquæ vitæ rectificatæ secundum ar-
tem quam capite de aqua vitæ descripsimus
in libro nostro de arte distillandi. ℞. eius lib.
viij. et impone prædicta bene pistata & crybra-
ta in vase vitreo bene obturato, & sine ꝑ dies
xl. fermentari postea vero alëbico vitreo ad-
dito & optime clauso luto sapientiæ ne odor
respiret, quater distilletur eam semper remit-
tendo super feces suas nisi quod in quarta di-
stillatione addatur, Corticum omnium Mira-
bolanorum ana cardorum ana drach. ij. & se-
mis, comisce bene & sine vt per dies sex quie-
scant, postea distillet primo lento igne postea
paulatim fortiore, videbis autem ter colorem
comutare, primo em̄ erit vt aqua, postea sub-
citrina postremo aucto valde igne fiet citrina
debet postea vt ambra & musco aromatizet,
aqua prima erit remissior secunda, & conse-
ree incipientibus & æstate, secunda etiam re-
missior ꝓ tertia quæ semper fortior est reliqs.

D v Mo

MEMORIAE

Modus vtendi est vt bis in septimana accipiatur, coclear vnum in sero sine coena, aut summo mane stomacho vacuo, & sex horis a cibo abstinendum. Si etiam cum ea illinias tempora & cellam memoriæ faciet mirabilia, & si Galenus dixerit non esse supra illam partem ponenda epithimata propter priuationem commissurarum sed supra coronalem, ratum de frigidis loquebatur quæ non penetrant & obsunt medullæ spinali, cuius isthic principium existit, calida autem & tam subtilia penetrant nec ledunt medullam spinalem, quanquæ non sit negandum quin etiam coronali imponi debeant. Caueatque qui his vtitur ab ira, labore, repletione, & coitu, at etiam nisi prius facta euacuatione sufficiency. Hæc aqua habet & alias virtutes, confortat mirabiliter calorem naturalem ea propter vitam prolongat, bonum efficit colorem, frigidos morbos oppugnat & omnes morbos ex humorum putredine caussatos sanat, & præcipue febrem quartanā paralysim spasmodicam & omnibus neruorum ægritudinibus frigidis conuertit, sanat nephriticos, Cum hæc tamen iuuamentis habet & nocumenta quia inflammatum & excaustum cerebrum habentibus, exhiberi caute debet. Soleo & res varijs membris appropriatas imponere, & ad eorū morbos

PRAECEPTA

23

bos propinare & foeliciter quidem, verum in memoria augenda & cerebro roborando, mira res est. Sed Colericis, exercitatis & in aestate, & regione calida, caute exhibeatur. Ita vt hepar epithimate contemperetur, quod tamē corpore repleto & cacochymico epithimari non debet.

Laudauit Auicenna dya ambram alij vero vt diximus vtrumq; dya muscum, dulcem videlicet & amarum. Ego autem soleo sic ordinare. Recipe specierum dya ambræ, dia musci dulcis ana scrup. i. & dimidiam, aromatici rosati pliris cum musco añ. scrup. ij. dya antheros, de gemmis añ. scrup. i. Cinamomi Marteris Cardamomi cubearum ana scrup. i. Sandali citrini ligni aloes gariophilorum añ. scrup. ij. Thimi stichad. arab. añ. drach. semis Radicis pyonie scrup. semis. Sachari Candidissimi lib. semis in aqua florum lilij conuallij Lauendulæ rorismarini vel Maioranæ dissoluti fiat confectio in rotulis. Licebit & hac confectioe vti. Recipe radicum acori incisarum lib. ij. omnium piperum zingiberis añ. drachmam. iij. Thuris masculi, drachmam vi. Nucis moschatae Gariofilorum añ. drachmam vnam, pista omnia & melle apum confice. Si tamen adicias species dya ambræ, si

&

MEMORIAE

& miscum apponas non erunt inuicilia. Hæc
hactenus sufficiant de cura eius, quæ a frigidi-
tate & humiditate procedunt. Illa autem quæ
efficit siccitas, digestionem, euacuationem humer-
stationem confortationemque perficitur quæ om-
nia quidem copiosius ab exercitatis medicis
in suis libris, & a nobis in eo libro quem de cu-
randis morbis cōscripsimus, tradita sunt. Ne-
que egent ut hoc loco scribantur præsertim cū
sint rarissima, & vix nisi in senibus comper-
ta. Seruentur igitur modi quos diximus, nisi
quod cum rebus fiant proportionatis.

Omnes nunc ni fallor intentiones vestiga-
uimus, quæ in curando & præcauēdo sunt ne-
cessariæ, restat igitur ut debitam, & congruam
uictus rationem instituamus, plerumque enim
in hoc a medicis peccatur qui turbantem ma-
teriã & peccantem euacuāt quidem, quomo-
do autem altera similis generetur negligunt
providere. Nos igitur nõ id negligamus, imo
diligentissime provideamus. Quod ingenue
fiet si canones. xij. seruabuntur circa cibum
& potum.

Primus est, ut fugiatur rerum quarumlibet
nimia repletio.

Secundus Canō est, ut cibus non capiatur nisi
si eo tempore quo fames urgeat.

Tertius

PRAECEPTA.

29

Tertius est, vt omnia euaporantia replentia
& caput fugiantur.

Quartus est, vt brodialia iuscula omniaq; ni-
mis humida effugiantur quia humiditate au-
gent cuius exsiccationem intendimus.

Quintus est: vt quæ a proprietate nocent me-
moriam dimittantur, nam cepe hoc facit cū ha-
beat humiditatem crassam, habet & coniu-
ctam caliditatem, quæ humiditatem fert sur-
sum, & facit penetrare in loca, in quæ non pe-
netraret, omnia quoq; acrumina fugienda vt
alleum porrum raphanus sinapi, & his simi-
lia.

Sextus est, vt cruda relinquuntur etiam si cū
acero comedantur.

Septimus est, vt leuis semper sit coena. Omnis
mala quoq; masticatio praua est.

Octauus est, vt omnis cibus in Coriandris fi-
niatur aut Iuniperis aut crusta panis supra q̄
non bibatur concedi quoq; post cibum solēt
pira cocta aut citonia tosta quæ stomachum
claudant.

Nonus est: vt vinum vinosum effugiatur nā
nimis vaporosum est, fertq; ad caput indige-
stam materiam, & ad alia membra, & licet sit
calidum, frigidus tamen generat morbos, li-
cet sic causa bone digestionis magis sit im-
cans

MEMORIAE

tans ꝑ aqua, suffocat tamen virtutem præcipuę si imoderate bibatur.

Decimus: acetum acutissimum & calidum sit in vsu exiguo cum cinamomo & ponatur in vasculo Calamus aromaticus & pulegium.

Vndecimus omnia cibaria, quę diu in stomacho morantur effugiantur, vt caseus & omnia pinguia præcipuę piscium pinguedo quia succum flegmaticum generant.

Duodecimus, omnes nucleosi fructus solent plurimum obesse vt nuces, auellaneę, Castaneę & amigdalę.

AER habet canones quinq;. Primus vt clarus sit, & lutosus, alter vt siccus quantum fieri potest. Tertius vt non sit ventosus, sed proprie fugiat austrum & boream. Quartus vt aer habitationis depuretur ne villo modo fetidus sit aut corruptus, aperiantur fenestrate & suaue olentium rerum fasciculi comburantur vt Iuniperi, Lauri, Saluie, Origani & similia. Quintus vt suffumigetur thure mirra moscho & ambra & ex his confectis odoramentis.

SOMNVS habet Canones sex. Primus vt sit æqualis vigilię non in tempore sed in effectu, vt scilicet tantum vigilia resoluat, quantum somnus humectat & parum plus.

Alter

PRÆCEPTA.

30

Alter vt meridie non fiat. Tertius vt non fiat cito post coenam, sed saltem intercedant hore duæ. Quartus vt capite bene eleuato & coperto fiat, non tamen superflue, quia nimia copertura caput debilitat resoluendo.

Quintus vt non sub radijs Lunæ, nec in loco ventoso. Sextus vt prius supra latus dextrū fiat, postea supra sinistrum postremo iterum super dextrum latus, & proderit in ore tenere frustum nucis muscate.

MOTVS habet Canones sex. Primus vt ante cibum fiat. Secundus vt sit longus & pro corporis robore laboriosus, vt benere soluat. Tertius vt per loca amena & sicca.

Quartus vt post cibum non laboret. Quintus vt omnes corporis particulæ simul exercentur, simul ergo disputandum & inambulandum manusq; mouendæ. Sextus vt motus sit longus & quotidie fiat.

REPLETIO habet Canones duos. Primus vt nunq̄ repleatur. Secundus vt omnem superfluitatem suis expellat temporibus, aut per seipsum, aut cum auxilio. Ita quod ab omni parte corporis vnde superfluitates mitti solent emittantur.

COITVS habet Canones nouē. Primus vt sit rarus, & non nisi id natura sua sponte poscit.

MEMORIAE

poscit. Secundus vt non fiat stomacho repleto & distento. Tertius vt non fiat tempore famis. Quartus vt fiat in fine digestiōis. Quintus ut iam expulsæ sint superfluitates. Sextus vt fiat cum propria vxore. Septimus vt post ipsam dormias paululum. Octauus vt si tibi coitu grauior factus videaris, ab eo abstineas. Nonus vt non sit in vltimis diebus Lunæ prope coniunctionem.

Accidentia animi tres canones continēt. Primus vt tristitia omnino effugiatur, alter vt cura rei familiaris, quantum fieri potest amoueatur. Tertius vt cogitatione & meditatione scientiarū oblectetur. Nā apud Aristotelem delectatio perficit opus.

AD OMNES SCOPOS SUPER-
 perius dictos complendos, prædicta
 quidem sufficere videntur. Vnus tamen
 adhuc superest quem supra omiseram capitis
 scilicet & cerebri temperamentis, signa ac de-
 prehensiones. Sunt autem genera quinque ipsi-
 us cognitiōi agnata, vnum quidem totius ca-
 pitis affectio. Secundum autem sensiliū acti-
 onum, virtus & vitium. Tertium vero agen-
 dorum. Quartum porro principalium, & quæ-
 tum naturalium. At in his omnibus aliud ge-
 nus extrinsecus aduenientium alteratio. Vni-
 uersi ergo capitis affectio ex magnitudine, &
 figura ipsius capitis & capillis. Exiguum igitur
 tur caput improbi cerebri constructionis si-
 gnum est, magnum autem non necesse est bo-
 næ cōstructionis signum, nam si per robur sit
 loci ambientis potestatis materiam multam
 & vtilem producentis egregium signum est,
 sin autem ob materiæ solam multitudinē non
 bonum. Quare diffinienda figura est eis, quæ
 in ipso cognata sunt. Figura igitur sic cōcinn-
 na, semper enim hoc signum bonum est, & si
 alia ossa bene disposita sint, & si nervosum
 ipsi omne bene coaluit, & validū est. Sua ver-
 ro capitis figura circum inuergens humeris
 ante, & pone eque ac oblōga quasi ipsam pru-
 dentem ante & pone dicas &c.

E De

De principalibus actionibus.

Principalium actionum virtus, & vitium
vt deprehendatur ab eodem sit principio,
sunt autem principales actiones a principio
factæ solo. Astucia igitur tenuium partium
essentiæ cerebri deprehensio est. Intelligentiæ
vero tarditas crassarum partium, facilitas in-
genij facilem impressionem & memoria per-
mansionem significat, contra, difficultas capi-
obliuio, diffluxum, & mutabilitas quidem ca-
lorem permanentia frigiditatem.

Temperati cerebri temperament deprehensiones.

Cerebrum igitur temperatum mediocriter
habet in actionibus animalibus, & redundan-
tibus quæcunq; per palatum, vel aures, vel na-
res purgantur, non offenduntur ab extrorsus
aduenientibus quæ calfaciunt, & refrigerant,
& arefaciunt & humectant, talibus capitibus pl-
li infantibus subrufi pueris autem subflavi,
viris flavi inde crispescunt, nec satis facile cal-
tescunt, atq; hæc in locis temperatis intelli-
genda.

Calidioris cerebri signa.

Si calidius fuerit cerebrum, cuncta circa caput rubra, & calidiora erunt, & in oculis percipiuntur. Capilli his genicis repente in capite exoriuntur, quod si multo calidiores temperatis sint nigri, & multi, & crispi & duri, & multum quidem primo rutili inde nigrescunt, procedente autem tempore caluescunt, superfluitates autem in palato, & naribus, oculis & auribus, paucę, & molles, flaccidęq; sunt cū sine menda bene ualent. Implent autem præcipue caput, cum sine obseruatione vitam ducunt, grauanturq; ad victum ingerentibus escis, & potionibus calidis, odoribusq; omnibus incidentibus, & adhuc magis, nisi sola fuerit natura caliditas. Ceterum etiam humidū cerebrū, huiusmodi temperamēta breui somno, nec profundo sunt contenta.

Frigidi cerebri deprehensiones.

Redundantias plures hi in suis habent effluuiis, capilli ipsi sunt recti, & rufi, & stantes, & diu postq; genicis euadunt tenues, & sine nutrimento primum facileq; a refrigerantibus causis offenduntur, & per idem tempus offenduntur a distillationibus, & obstipationibus nariū capiuntur, quorū a calore nō leditur caput, neq; vsq; rubor apparet, in oculis venę non videntur, magisq; lomniculosi sunt.

E ij Aridi

Aridioris cerebri signa.

Sine superfluitatibus in affluxibus, et in sensibus magna coniectura huius temperamenti. Sunt autem vigilacissimi, & capillos habent validos, & cito euadunt geniti crispi, potius quæ recti, coeleriterque caluescunt.

Humidi cerebri signa.

Quod si capiti affuerit humiditas, capilli simplices neque prorsus caluescunt, & sensus caliginosi sunt, & superfluitatum multitudo, somni que multi, & profundi, ipsæ quidem simplices distemperantiæ.

Calidi & humidi cerebri signa.

Si caliditati accedat humiditas, excedentibus ambobus breuis quedam si fuerit temperies, color bonus adest, & caliditas, & in oculis venæ magnæ & superfluitates plures mediocriter flaccidæ, & capilli recti, & subflauis, nec facile caluescunt, implentur autem & grauantur capita calescentium cum plurima humiditas & caliditas accedit. Morbosum his caput & superfluis repletum, facileque ab humectantibus, & calefacientibus offenditur. Auster ipsi semper infestissimus pulcherrime autem degunt sub boreis ventis, at multum vigilare non queunt, somno sese versant, vndosi pariter

ter sunt & vigilaces, imaginū in somnīs sunt multarum, visiones habent caliginosas, & sensus non habent satis integros, quod si alterum superarit temperamentum, tum magis ista deprehendentur.

Calidi & aridi cerebri signa.

Sunt minime redundantes, & sensibus integri, & minime somniculosi, citoq; caluescūt. Primus itaq; ortus capillorum celerrimus est & bene coalescēs, nigri capilli, crispique sunt & calidi lambunt caput rufi etiam ad tempora usq; pubertatis.

Frigidi & aridi cerebri signa.

Frigidum & aridum efficit ipsum caput temperamentum quantum in ipso est, alteratur enim aliquando per se ex in toto corpore humorum temperamento. Confestim autē non huiusmodi temperamenta cisra lœsionem, in oculis prominentes venas non habēt, at a frigidis causis haud quāq; difficulter leduntur, ideo etiam inēqualiter sani sunt tales quādoq; enim capita habent inanissima, affluxibusq; sunt minime redundantes aliquando autē distillationibus, & narium obstipationibus paruis de causis capiuntur at sensus quidē ipsis in iuventute quidem integri sunt, & illesi pro-

Et in sus,

lus, at progredientes cito deflorescunt (vt patris colligam) confestim senescunt, ideo etiam cito canescunt capilli, parumque procedunt sine nutrimento, & flauis procedente ætate frigiditate in ipsis plus dominante, quam ariditate, hi parum caluescunt, sin autem ariditas dominetur, paulatim caluescunt.

Frigidi & humidi cerebri signa.

Humida & frigida temperamenta cerebri sopitis efficiunt somnulentos, & malos sensibus, & superfluentes frigore effectos, plenum su perfluitatibus caput, distillationibus & obstructionibus narium obnoxias, hi neutiquam caluescunt.

Problemata seu physicae questiones quæ ad caput & cerebrum pertinent.

Cur multa dormitio, & vigilia, multa plura ac frequens grauitatem capiti inuehit? Nec dicendum quod quia excessus vitiosum corpus reddat, neque id est, quod querimus, quod fit quod ex contrariis caput vicietur, sed cur idem casus ad vnguem adueniat, ex vigilia & multa dormitione propemodum contrariis qualitatibus offendatur? Dicendum igitur hoc ex multa euenire dormitione, quod ad cerebrum multa emittatur materia, quæ diffilare non possit

fit ob densitatem, quæ ex somno multa in vigilia vero multa, iugiq; id quoq; efficitur, hæc nempe de causa, quod attenuatis materijs ex actiõibus, quæ in vigilia fuere vt vapores, quidam in sublime attolluntur, ita in caput, euenitq; frequenter, vt attenuata materia ex vehementi vigilia nutrimenta iuxta proportionem suam nõ digerant in sua membra, sed reuertantur in id, quod corruptum sit. Proinde cū caput vapores petierint, nõ ob multitudinem modo grauitatem, & pondus capiti inuehant, sed etiam in deterius conuertuntur nutrimentum, inde enim sunt plerumq; tertianæ febres, præcipue iuuenibus.

Cur vigilantes in lumine Lunæ vtcunq; in eo plurimum versantur non tamen offenduntur at in eo dormientes capite aggrauant ac dense faciunt, hoc namq; experientia dinoscit, quancūq; lunare lumen caliditatem mixtã humiditati habet, ex sole namq; nobis licet intelligere, lumẽ ipsius vim habere calidam, cū sol sit calidus, cūq; etiã lumẽ omne calefeat, quaterius lumẽ, qua parte em̃ solẽ spectat, ea semper lucet, humiditatẽ porro habere ipsam naturalem manifestũ est. At quidẽ est qd calor cū humiditate grauet caput eorũ, q sub ipso dormiant, nõ poterat cõtra etiã fieri, cū vtrũq; dimittat caput? vel certe hoc accidit dormientiibus,

E ññ plage

plage formam subeuntibus, incidente & qua
si percutiente lumine implicatur grauitati,
qua ex humiditate quemadmodum qui du
cili aqua asperguntur. His namq; ob aspergi
nem plagioli fiunt fluxus, vt dense faciant ma
gis, vel are faciant admituntur. Ita igitur &
in Lunæ fit lumine, cum grauitate decidentis
iam dicta caussa, caput densescit & aggrata
tur coadiuuante ex somno densitate.

Cur cerebrum ad frigiditatem vergere su
perne positum, cor calidum & succensum sub
ter Deus Optimus Maximus constituit vo
luitq; Nempe quod caput celestibus globis
foecit consimile, in summa corporis arce collo
cauit, vt præcipui sunt in cælo motus duo,
vnus semper idem & sibi similis a primo mo
bili. Alter varius, ac multiplex qui planeta
rum, ita in capite rationis motus qui sibi sem
per constat, alter sensuum, qui varius, qui in
diuersam trahitur, vt septem in cælo erraticæ
stellæ, ita septem in capite meatus, vt aquæ
fidei nostræ testimonio in cælo sunt vltimo,
vt in supremo Saturno frigiditas, quo solis est
peretur caliditas ita in capite cerebrum frigi
dum natura factum pariterq; humidum, ne
animal cordis caliditate absumatur. Aliter ca
loris natura ascendere. Frigoris autem descen
dere, cor subter collocatum. Superne vero ce
rebrum

rebrum quoniam omnis excessus, & omnis inopia morbum gignit. Mediocritas vero moderamen sanitatemque aduehit, ob hoc Deus rerum opifex optimus solus, frigus superne collocauit, quod in corpus reliquum naturam habeat descendendi. Calorem vero in medio corpore posuit ad concoquendum cibum, qui in omnes partes distribuendus fuerat, & in ea potissimum parte, quæ fuit ociosa, cum reliquæ partes sua mobilitate calorem sibi inueniant, isque calor sursum ex corde feratur, ita ex utriusque frigiditate & caliditate fuit temperamentum corporis, quod si in capite calor foret, feruor ille fuerat inutilis &c.

Cur & quomodo somnus, & cum dormientes vires amittunt, & vires amittentes procliuus consopiantur? fit sane somnus humectio cerebri, & humidioribus vaporibus & sensus de sensu implent humorum. Ex somno vires amittimus quod cerebrum humectum nervos dissolvit, nam illinc dimittuntur. Ex debilitate vero dormimus quod humiditas in corpore gignatur, et vires amittamus ea cerebro insurgit, & dormimus.

Cur ex prunis, carbonibusque ardentibus calor, capitis fere exuscitat dolorem, ex lignis autem non ita? quod a carbonibus ob redundantem calorem fumus quadam densescat calidi-

E v tate.

ate. Lignorum autem humescat, quod vel ex fumo licet intueri, fumus siquidē in lignis index humoris est. Expediit ergo carbones aliquantulo vino extinguere, ne ex eis cōsequatur aliqua perniciēs.

Cur vinum magis quam alia calida ebrium facit? Quod calidum est & tenue, & præterea humidum, celeriterq; modificationem digestionemq; inuenit per membra incoctam vaporum, & cerebri cauitates implendo, ebrium reddit, alia vero semper calida sunt, concurrentem neutiquam habent humiditatem, ac tenuitatem, sed crassa & grauantia tarde referuntur. Concocta ideo seram modificationem inconcoctam vaporum habent, ac non ebrietatem pariunt.

Cur ebriorum lingua balbutit? Nempe quod ex plurima vini exhalatione cerebrum impleatur, & arefaciat continuos, & complexos linguam musculos, & fere faciat vacuos, ac solutos, deinde ex plurima solutione, & relaxatione deartuata, loquitur trunca, & mutila ob laxitatem male reuoluta.

Cur ebrii si obmutescant aduentante spasmus moriuntur nisi febris aduentarit? Nempe q; crapula cerebrum humoribus completat superfluis cunctis est manifestum. Si ergo obmutescant ebrii, significatur cerebrum impleti,

pleri, eum spasmō corripi necesse est. At spasmus inquit Hippocrates a plenitudine exoritur, & si febris aduenerit bonum sit, quandoquidem superfluos distrahit humores, exinanitq; cerebrum totumq; corpus a grauitate liberat.

Cur inquit Hippocrates diacopē cerebrū si subierit febrim aduenire, & bilis vomitum necesse est, diacopem obstructionem opilatōnemq; hic vocat Hippocrates. Cerebrum namq; fumida & crassa obstipante materia, non habet vnde moderatum insitum calorem diuoluat. Redeūte namq; in cerebrum cognato calore, & occurrente rursus ei frigore moderata constituitur caliditas, & reliquis porro calor occurrit, & duplicatur, duplicatisq; adhuc impletur, & plenitudinem ad bilis vomitum agit ita nimirum febrium quoq; suscitatio &c.

Cur qui balbi sunt profluuiō, quod diarrhæam vocant græci frequenter capiuntur?

Nempe quod balbutientes ex cerebri humiditate ac frigiditate id subeant. Illinc namq; ducuntur nerui, qui ex humiditate exoluuntur, nec bene sunt accomodati vocis instrumento, eodem de causa etiam profluuiō capiuntur. Nam cum frigidum & humidum fuerit cerebrum, iecur ab ipso eam sumit
propriam

proprietas, ac refrigeratur reddita caliditate admittendoq; frigiditatem, frigefit. Infirma vis alterandi & concoquendi fieri incipit, reliquum est, vt profluuium alui fiat, cum nō bona fuerit concoctio ceteris infirmitate. Quā autem ex redditione caliditatis transsumens iecur cerebri frigiditatem fiat infirma exemplo licet nobis intueri. Nam quemadmodum si quis candelam, funaleue extinxerit, fumida ipsius euaporatio in candelam, funaleue incensum, & flagrans conscendendo vim habet sese succendendi & ignem admittendi, ita in frigiditate exhalatio iecoris facta transsumit frigiditate, excipitq; in sese.

Cur febricitantibus tam aqua quā vinū suo tempore non data delirium suscitant? Nempe q̄ vino multiplicetur calor, impleaturq; cerebri, aqua vero meatus, densescant obstruantur, & torpescant, nec exhalare sināt, distrahiq; vapores, & rursus cerebrum impletur, vnde causa delirij est, vel sicut in ignem infusa aqua pauca ipsum succendit, ita morbi causam suscitatur aqua pota, euolantescq; in cerebri vapores morbos intendunt.

Cur delirio correpti phreneticiq; exigui habent pulsus Lethargici vero uehementis sunt pulsus? Quoniam phrenetici vt plurimū
a me

a melancholico humore ægrotant, atqui Melancholicus humor frigidus & aridus est, itidem etiam cerebrum frigidum est. Succendēte autem cerebro eo humore, frigiditas multiplicatur, corq; implet frigidissimo spiritu cerebri, & perinde a frigiditate occupatum, exiguum tenuemq; pulsus motum facit. Verum Lethargici a flava potius bile ægrotant. Impletur namq; ipsorum bile cerebrum corq; spiritum calore succendit, & ob hoc multiplicata caliditas vehementem pulsus motum facit &c.

Cur mulier pudibundis perturbata si difficulter pariat sternutamento aduentante fuerit bonum? Nervosa certe vulva, atqui nervosa omnis natura e cerebro dimittitur. Cerebrum igitur redūdantijs impletur quibusdam, in partesq; pudibundas sua dimittit mala. Sternutamento igitur aduentante distrahūtur cerebri redundantia, simulq; caput liberatur, & pudibunda doloribus levantur, quod difficile parienti bonum est, quod intus dilater sternutamentum musculosas copulas, meatusq; raros efficiat, id propterea bonum, quod significet placidam remissionem angustarum copularum per sternutamentum latitudinem excipientium,

Vnde

Vnde tristantibus lachryma generatur &
eur læti fleunt. Contentus humidus spiritus
& calidus collectionem meatuum in intesti-
nis, & corde in cerebrum conscendit illicq; re-
soluit humores, ac ex oculis effluere compellit,
ex læticia vero plurima diffusiōe cerebri
q; meatuum latitudine lachrymæ stillant, ap-
tis ipsis meatibus. Sunt qui tristati non fleāt,
quod superfluum calorem cum humore non
habeant, seu quod angustos cerebri meatus
habeant, velut quidem, quoniam spiritus esse
meror, morbus decurrit in cerebri tuni-
cam meninga nominatam, & ista-
sim comprimit ibi inhere-
tem humorem, idem
letis fit &c.

Finis.

